

Stenografični zapisnik

dvanajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 20. novembra 1890.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar dr. Josip Poklukar in deželnega glavarja namestnik baron Oton Apfaltrern. — Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, baron Benno Taufferer in Ignacij Žitnik. — Zapisnikar: deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XI. deželnozborske seje dné 18. novembra 1890.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi nove deželno-branske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 51.).
4. Ustno poročilo upravnega odseka o napravi ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju Ljubljanskega mesta ter stika z okrajno cesto Tomišelj-Lipe in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste (k prilogi 42.).
5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Čepље, da se deželna cesta Kočevje-Črnomelj ne preloži čez Nemško Loko.
6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji mestne občine Idrija in občin Dole in Rovte za uvrstitev občinske ceste Idrija-Veharše med okrajne ceste.
7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Šent Jurij in Lipljene zavolj podpore za napravo nove občinske ceste iz Šent Jurija do vasi Tlake.
8. Ustno poročilo upravnega odseka gledé poprave občinskih potov iz Črnega Vrha na okrajno cesto Vrhnika-Polhovi-gradeč (k prilogi 55.).
9. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:
§ 9. «Ustanove»;
§ 11. «Različne reči».
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za podporo.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Dyor zavolj podpore za napravo brvi čez Krko.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji cestnega odbora v Trebnjem, da bi se okrajne ceste posipale kakor do zdaj.

Stenographischer Bericht

der zwölften Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 20. November 1890.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar und Landeshauptmann-Stellvertreter Otto Baron Apfaltrern. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Benno Baron Taufferer und Ignaz Žitnik. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XI. Landtags-Sitzung vom 18. November 1890.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Bau der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 51).
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Herstellung einer Straße von Podpetich bis zu der im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, an die Tomischel-Lipe Bezirksstraße anschließenden Wirtschaftsstraße und Einreihung der beiden Straßen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 42).
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Tschepłach um Unterlassung der Umlegung der Landesstraße Gottschee-Tschernembl über Deutschgerenth.
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Stadtgemeinde Idria und der Gemeinden Dole und Gerenth um Einreihung der Gemeindefraße Idria-Weharše unter die Bezirksstraßen.
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden St. Georgen und Liplien um Subvention behufs Herstellung einer neuen Gemeindefraße von St. Georgen bis zur Ortschaft Tlake.
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Correctur der von Schwarzenberg bis zur Bezirksstraße Oberlaibach-Billiggraz führenden Gemeindefraße (zur Beilage 55).
9. Mündlicher Bericht des Rechnungsberichts-Ausschusses über den Rechnungsbericht des Landesausschusses, und zwar über:
§ 9 «Stiftungen»;
§ 11 «Verschiedenes».
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. krain. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Bewilligung einer Unterstützung.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Hof um Bewilligung einer Unterstützung für die Errichtung eines Steges über die Gurl.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Treffen, daß die Straßenbeschotterung wie bis jetzt vorgenommen werde.

13. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona o zemljiško-knjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malóstnih zemljiškoknjižnih stvareh (k prilogi 47.), in o peticiji kranjske notarske kamore.
14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji kamniškega cestnega odbora zaradi uvrstitve občinske ceste iz Mengša do kolodvora v Jaršah, med okrajne ceste.
15. Ustno poročilo upravnega odseka o uravnavi ogledovanja mrličev na Kranjskem (k prilogi 59.).
16. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Lučah in v Velki Loki za pomoč proti povodnji v Luški dolini.
17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva Sv. Gregor za podporo za zgradbo ceste čez Dvorsko vas v Malo Slivnico in nje uvrstitev med okrajne ceste.
18. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva občine Spodnje Šiške o zadevi občinske ceste čez novo Kamniško železnico.
19. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki za dovoljenje preložitve okrajne ceste pri Stari Vrhniki.
20. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Elize Polz pl. Ruttersheim za razknjiženje nekaterih služnosti pri posestvu vložna št. 157. kat. občine Ljubljanske.
21. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Poljane pri Škofji Loki, da bi se občinska cesta iz Poljan v Volče uvrstila med okrajne ceste.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die grundbüchliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen (zur Beilage 47), und über die Petition der krainischen Notariats-Kammer.
14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Stein um Einreihung der Gemeindestraße von Mannsburg zur Bahnstation Jaršche in die Kategorie der Bezirksstraßen.
15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Regelung der Todtenbeschau in Krain (zur Beilage 59).
16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeinde-Amtes Leutsch und Großlaß um Abhilfe gegen Ueberschwenmungen im Leutscher Thale.
17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde St. Gregor um Subvention zur Erbauung der Straße über Hößlern nach Klein-Sliviz und um Einreihung derselben in die Kategorie der Bezirksstraßen.
18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Unterschischka betreffend die Gemeindestraße über die neue Steiner-Bahn.
19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Oberlaibach um Umlegung der Bezirksstraße bei Mtoberlaibach.
20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Elise Polz Edlen von Ruttersheim um Bewilligung der Löschung einiger Servituten bei der Realität Einl.-Nr. 157, Katastralgemeinde Stadt Laibach.
21. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde- und Pfarrämter Bölland und Zavorje bei Bischoflach um Einreihung der Gemeindestraße von Bölland nach Volče unter die Bezirksstraßen.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XI. deželno-zborske seje dné 18. novembra 1890.

1. Lesung des Protokolls der XI. Landtagsijung vom 18. November 1890.

Tajnik Pfeifer:

(bere zapisnik XI. seje v slovenskem jeziku — lieš das Protokoll der XI. Sijung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.

Deželni glavar:

Predno prestopimo na dnevni red, naznaniti imam, da ste došli še dve prošnji predsedstvu visokega zbora. Po sklepu, kateri se je storil v zadnji seji, izročam prošnji gospodu tajniku, da jih dopošlje deželnemu odboru v rešitev. Dalje imam naznaniti, da mi je sinoči došel dopis slavne c. kr. deželne vlade in prosim, da ga prečita gospod tajnik.

Tajnik Pfeifer:

(bere — lieš):

•3. 13.474

Euer Hochwohlgeboren!

Seine k. u. k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 6. November 1890 allergnädigst zu genehmigen geruht, daß aus dem Ertragnisse der XXVII., eventuell XXVIII. Staats-Wohltätigkeits-Lotterie für Civilzwecke der diesseitigen Reichshälfte der in der Verwaltung des Landes Krain stehende Waisenfond mit der demselben bereits aus der XXVI. Staats-Wohltätigkeits-Lotterie Allerhöchst bewilligten, jedoch noch ausstehenden Summe von 10.000 fl. theilt werden.

Hievon beehre ich mich Euer Hochwohlgeboren zufolge Erlasses des hohen k. k. Ministeriums des Innern vom 10. d. M., 3. 22.780, in Kenntniss zu setzen.

Empfangen Euer Hochwohlgeboren den Ausdruck meiner besonderen Hochachtung.

K. k. Landesregierung für Krain, Laibach am 18. November 1890.

Der k. k. Landespräsident:
Winkler.

An Seine

des Herrn Landeshauptmannes im Herzogthume Krain, Ritters des Ordens der eisernen Krone III. Classe, Reichsraths- und Landtagsabgeordneten u. u.

Dr. Josef Pögl

Hochwohlgeboren

in

Laibach.

(Živahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Gospodje poslanci so že izrekli svojo zadovoljnost, torej mi ni treba, jih povabiti, da vzamejo poročilo s zahvalo na znanje.

Dalje mi je došel nujni predlog, katerega tudi prosim prečitati. Prosim, gospod tajnik.

Tajnik Pfeifer:

(bere — lieš):

«Nujni predlog.

Podpisani predlagamo:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Visoka c. kr. deželna vlada se naprosi, da za proučenje najnovejše zdravilne metode o tuberkuloznih boleznih pošlje kar najhitreje mogoče k dr. Robertu Kochu v Berlin jednega v Ljubljani stanujočih zdravnikov.

2. Deželni odbor se pooblašča, da sme podpirati bakterijologa, kateri bi se z istim namenom ob svojem trošku podal v Berlin, ter se mu zato dovoljuje kredit 200 gld. iz deželnega zaklada.

V Ljubljani dné 20. novembra 1890.

Hribar,

Kavčič,
Stegnar,
Višnikar,
Šuklje,
Murnik,
Klun,
Lavrenčič,

Gorup,
Detela,
Sveteč,
Klein,
dr. Bleiweis,
Pakič,
Ogorelec.»

Deželni glavar:

Ker je predlog nujni, postavil ga bodem takoj na dnevni red, da gospod predlagatelj utemeljuje nujnost.

Nadalje se mi je izročila interpelacija, gledé katere prosim gospoda tajnika, da jo prečita.

Tajnik Pfeifer:

(bere — liešt):

Interpelacija

do predsedstva c. kr. deželne vlade v Ljubljani.

S šolskim letom 1890/91 ustanovila se je v Ljubljani samostojna mala gimnazija, na katero se je upisalo 337 dijakov. Gimnazija ta umeščena je v licejalnem poslopju tako, da so dijaki razdeljeni v sedem šolskih sob.

Ako se je že prej čulo mnogo pritožeb, da so dijaki v mnogih razredih ljubljanske gimnazije umeščeni jako nedostatno, pokazala se je ta nedostatnost zlasti sedaj, ko je bilo treba razdeliti učne prostore med obe gimnazije. Velikej gimnaziji pripadlo je sicer nekaj prostornih, zračnih in svetlih sob, malej gimnaziji pa so bili odkazani prostori, ki se morajo imenovati naravnost zdravju škodljivi in katerih nekateri so bolj podobni ječam, ko šolskim sobam.

Prilčne šolske sobe so namreč vse mokrotne, tako, da je zaradi tega ukazano bilo gimnazijskemu ravnateljstvu, da mora iz jedne teh sob, ki je bila namenjena za naravoslovni in fizikalični kabinet, takoj premestiti vse zbirke in aparate v kako drugo sobo prvega nadstropja, da se ne pokvari.

Štiri sobe prvega nadstropja so sicer suhe, vendar pa tako temne, da si v njih morajo dijaki pokvariti vid.

Vse sobe brez izjeme pa so veliko pretesne. Po pravilih modernega stavbarstva predpisano je za srednjesolska poslopja, da morajo učne sobe biti 4.5 m visoke in da mora na vsacega dijaka pripasti 1 m^2 prostora ter 5.5 m^3 zraka. Izmed sob, katere so odkazane malej gimnaziji pa je najvišja visoka le 3.90 m , jedna 3.65 m , jedna 3.60 m , štiri pa celo le po 3.25 m . Prostora je sicer premalo samo v I. a. razredu, kjer na vsacega dijaka pripada le 0.93 m^2 ; zraka pa se nedostaja v vseh šolskih sobah. Največ, namreč 5.18 m^3 pripada ga na jednega dijaka v II. b. razredu; potem prihaja IV. razred s 4.86 m^3 , II. a. razred s 4.66 m^3 , III. b. razred s 4.42 m^3 , I. b. razred s 4.36 m^3 , III. a. razred s 4.36 m^3 in I. a. razred s samo 3.04 m^3 zračnega prostora. Da je o tacih okoliščinah po večurno bivanje v šolskih sobah — zlasti po zimi, ko se ne morejo med poukom prezračevati — ne le za dijake, temveč tudi za profesorje neznosno in njihovemu zdravju skrajno škodljivo, ni treba naglasati.

Moderno šolstvo ravna se po načelu, katero so priznali že Rimljani: da le v zdravem telesu more prebivati zdrava duša. Zato se je vpeljala v šole telovadba, katera je na gimnazijah doslej sicer prost predmet, katere obvezno poučevanje pa se namerava vpeljati. To malo telovadbe vendar ne more pri dijakih nikakor paralizovati zdravju kvarnih posledic bivanja njihovega v mokrih, zaduhlih in temnih šolskih prostorih, v katerih jim vrhu vsega tega nedostaja še zrak. Zato bi po mnenji podpisanih morala biti visoke učne uprave poglavitna dolžnost, da skrbí

srednjesolske mladini za prostore, svetle in zračne šolske prostore.

Vprašamo torej predsedstvo visoke c. kr. deželne vlade:

1. Ali so mu znani navedeni nedostatki gledé šolskih prostorov na c. kr. malej gimnaziji v Ljubljani? in
2. če so mu znani, kaj namerava ukreniti, da se v interesu zdravja profesorjev in dijakov ti nedostatki kar najhitreje mogoče odpravijo?

V Ljubljani dne 20. novembra 1890.

Iv. Hribar,

Oton Detela, dr. Ivan Tavčar, Janko Kersnik, Jos. Gorup, Pfeifer, dr. Vošnjak, Dragoš, dr. vitez Bleiweis, Klun, Murnik, V. Ogorelec, Pakiž Lavrenčič, L. Svetec, Šuklje, Hinko Kavčič, F. Stegnar, F. Povše, Fr. Visnikar, Klein.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Visoki zbor! Na to interpelacijo naj visokemu zboru naravnost odgovorim, da so meni, pa tudi deželnemu šolskemu svétu razmere, kakor so razložene v interpelaciji, dobro znane. Deželni šolski svét se je o tej stvari posvetoval že v svoji predzadnji seji in zagotavljam visokemu zboru, da bodo te prostorne razmere na nižjem gimnaziji predmet še daljnega posvetovanja v deželnem šolskem svétu, in da bode deželni šolski svét skrbel za to, da se dotičnim nedostatom na vsak način v okom pride; poročal bode o tej stvari visokemu ministerstvu, katerega sklepi so, seveda, končno merodajni.

(Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Prosim častito gospodo, ta odgovor na znanje vzeti, in s tem je rešena interpelacija, katera se je prečitala.

Prestopamo k daljnim točkam dnevnega reda in vprašam gospoda predlagatelja Hribarja, ali želi takoj utemeljiti svoj predlog?

Poslanec Hribar:

Da.

Deželni glavar:

Gospod predlagatelj Hribar ima torej besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Za utemeljenje nujnega predloga, kateri sem stavil s svojimi tovariši, ni treba mnogo besedi. Nobena vest v poslednjih letih ni tako razveselila trpečega človeštva kakor vest, katero smo čitali v zadnjem času po vseh časnikih, da se je slovečemu zdravniku dr. Robertu Kochu v Berlinu posrečilo, najti sredstvo za zdravljenje tuberkuloznih bolezni. Od vseh strani so prihajala povpraševanja, kajti vest ta je vzbudila v vsih krogih največjo senzacijo. S prvega početka je bil pač marsikdo še skeptičen in ni verjel, da bi se bilo v resnici našlo

sredstvo, katero bi utegnili ozdraviti sušico in druge tuberkulozne bolezni; vsaj so se že poprej večkrat čitala po časnikih poročila, da je kje kak zdravnik našel tako sredstvo, pa vselej se je pokazalo, da so bila dotična poročila pretirana. Zato je s početka marsikdo pričakoval, da se prekliče tudi ta vest. Ali ko je sloveči dr. Robert Koch sam vstal in naznanil uspehe, katere je dosegel s svojim sredstvom, izginila je ta bojazen in najznamenitejši zdravniki, kakor pri nas profesor Nothnagel in profesor Billroth, izrekli so se pohvalno o tej iznajdbi in jo imenovali največje in najvažnejšo pridobitev sedanjega veka na zdravstvenem polju. Po vseh krajih, kjer se zanimajo za usodo ubogih trpinov na tuberkulozi, povsodi v izobraženem svetu se je razmotrivalo, kako bi se dala izkoristiti iznajdba Kochova in od povsodi imamo poročila, da so dežele in vladna načelnstva že sklenila poslati zdravnike — in pred vsem zdravnike bakterijologe — v Berolin, da se prepričajo, kakošni so uspehi z novim načinom zdravljenja in kako se ima dr. Kochovo sredstvo praktično uporabljati. Res je pred vsem dolžnost vlade, katera ima uzvišeno nalogo, čuvati o zdravju državljanov, vendar pa tudi dolžnost deželnega zbora, da stori kak korak v tem oziru, in meni se zdi najprikladneje, ako se dovoli iz deželnega zaklada podpora zdravniku bakterijologu, ki bi se podal v Berolin, da prouči novo zdravstveno metodo. Prepuščalo bi se mu, v dogovoru z deželnim odborom določiti čas, kedaj bi potoval v Berolin, kajti, kakor javljajo zadnja poročila odtod, nahaja se sedaj gori že toliko zdravnikov, da primanjkuje prostorov pri razkazovanju in da zdravniki le čas tratijo, čakaje, da pridejo na vrsto. Določiti čas bi se torej prepuščalo dotičnemu zdravniku bakterijologu v dogovoru z deželnim odborom, nujnost tega predloga pa se utemeljuje pred vsem s tem, da bolniki tuberkulozni gotovo z veliko zvedavostjo in željno pričakujejo daljnih vestij o tej zdravstveni metodi.

Prosim torej, da visoka zbornica pritrdi nujnosti; v formalnem oziru pa predlagam, da se izroči moj predlog finančnemu odseku.

Deželni glavar:

Ker gledé nujnosti po opravnem redu ni dopuščena razprava, vprašam, ali gospodje poslanci pritrdé nujnosti tega predloga?

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

V formalnem oziru predlaga gospod predlagatelj Hribar, da se predlog izroči finančnemu odseku.

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k tretji točki dnevnega reda, to je:

3. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi nove deželnobranske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 51.).

3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Bau der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 51).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Lansko leto je dovolil visoki deželni zbor v svojej seji dne 20. novembra znesek 210.000 gld. za zgradbo nove deželnobranske vojašnice v Ljubljani in sicer na podlagi proračuna, kakor ga je sestavilo dotično vojaško oblastvo v Gradci. Deželni stavbni urad je pregledal proračun ter ga je po načrtu, kateri je bil tudi izdelan od c. kr. deželnobranskega poveljnštva v Gradci, popravil in izračunil, da bodo vsi troški za zgradbo deželnobranske vojašnice s postranskimi poslopji vred, obsegajoči zidarska, tesararska, krovsko, kamenarska in kleparska dela, konstrukcijsko železje, napravo hisnega vodnjaka in kanalizacijo, znašali 229.526 gld. 20 kr.; troški za mizararska, ključavničarska, steklarska, pleskarska in razna druga dela pa vкуп 267.976 gld. 20 kr. Na podlagi tega natančnega proračuna je razpisal deželni odbor natečaj za prvo skupino del, in dosegel se je skupni popust 34.994 gld. 87 kr., tako da je še ostalo potrebsčine 194.531 gld. 33 kr. Temu znesku treba pristeti še troške za drugo skupino del, proračunjene na 38.450 gld., in potem takem vidite, da bodo vsa dela za zgradbo deželnobranske vojašnice, katera so se že oddala in katera se še bodo oddala, prišla na 232.981 gld. 33 kr. Ker se je za nakup zemljišča izdalo 14.486 gld., videti je, da bi vsi troški za zemljišče in stavbo znašali 247.467 gld. 33 kr., ali po dovoljenih 100.000 gld., še 147.467 gld. 33 kr., s čemer ob enem popravljam tiskovno pomoto na drugi strani poročila v slovenskem in nemškem tekstu, kjer se govori, da je treba še 157.467 gld. 33 kr., torej za 10.000 gld. več. Razun tega zneska treba je bilo in treba še bode, da se vojašnica popolnoma dozida in izroči vojaškemu oblastvu, potrošiti še sledeče: Dokupiti je bilo treba zemljišča, ker je vojaško oblastvo zahtevalo, da se morajo za shranjevanje trenskih voz napraviti večje kolarnice, in ker se na prvotnem zemljišču ni moglo ustreči tej želji, za 2120 gld. Dalje je bilo treba izdati 400 gld. za nakup zemljišča za regulovanje ceste in aplanovanje prostora okoli vojašnice, stalo bode okrogli znesek 3000 gld., tako, da znašajo ti troški skupaj 5520 gld. Če se ta svota priračuni prej izkazanimi troškoma, znaša skupni znesek 252.987 gld. 33 kr. Med stavbo pa se je tudi pokazalo, da skladišče, kakor je bilo prej projektovano, ne zadostuje popolnoma, temveč je zahtevalo vojaško oblastvo, da se napravi nekoliko večje. Da bi se bilo skladišče razširilo na dolgost ali širokost, za to ni bilo prostora in zaradi tega je predlagal deželni odbor c. kr. deželnobranskemu poveljnštvu v Gradci, da se na pritično skladišče napravi nadstropje. Komisija, katere se je udeležil od strani vojaškega oblastva generalni major Spinette, našel je, da je s tem popolnoma ustrezno zahtevi deželnobranskega poveljnštva in zato je deželni odbor dal stavbnemu uradu nalog, da takoj da napraviti nadstropje na skladišče, ne da bi se bil zahteval natančni proračun. Skladišče bode

vsled tega stalo kakih 8000 gld. več, kakor je bilo prvotno proračunjeno. Ker je pa pričakovati, da se bode pri oddaji druge skupine del, katera so proračunjena na 38.450 gld., dosegel kak prihranek, zato se misli in se more skorej z gotovostjo trditi, da bode znesek, kar ga ostaje do 260.000 gld., namreč 7012 gld. 67 kr., popolnoma zadostoval, da se vojašnica dozida v vseh prostorih in da se more izročiti c. kr. deželnoobranskemu poveljništvu v dejansko porabo.

Finančni odsek se je torej posvetoval o poročilu deželnega odbora in je prišel do prepričanja, da se mora na vsak način dovoliti še oni znesek, kateri je potreben, da se dozida deželnoobraska vojašnica in kateri se lanskega leta ni dovolil.

Kar se tiče obrestovanja, misli finančni odsek, da bode deželnoobraska vojašnica potem, ko bode izročena c. kr. deželnoobranskemu poveljništvu, nosila deželi več nego 4% obresti, zakaj, kakor je videti iz dopisa c. kr. ministerstva za domobranstvo z dne 13. julija 1890, plačevalo bode vojaško oblastvo letne najmovine 8838 gld. 79 kr. Temu je priračunili letni donesek mesta Ljubljanskega 500 gld., potem pa oni zneski, ki se bodo posebej za uporabo dvorišča, častniške nadzorovalne sobe in za druge medčasne uporabe plačevali deželi od vojaškega oblastva, ki se pa ne dajo še natančno proračunirati. Končno treba je priračuniti še to, kar je dežela dosedaj izdajala za nastanjanje vojaštva, namreč skorej 3000 gld. na leto. Ako se vse to vzame v poštev, vidno je, da bode dežela imela iz vojašnice letnih dohodkov več ko 12.000 do 13.000 gld., tako, da jej bode mogoče obrestovati investovani kapital z najmanj 4% in da jej bode poleg tega ostalo še nekaj dohodkov za amortizovanje.

Prostor, na katerem se nahaja vojašnica in kateri spada k njej, obsega 27.980 m², in sicer: zazidana površina: a) glavnega poslopja 2417.83 m², b) skladišč 1795.02 m², c) kolarnic 391.90 m² in d) barak 1068.75 m². Mestu je bilo odstopljenih 3927 m², tako da ostane dvorišče za vaje še vedno 18.577.50 m² veliko. S tem misli finančni odsek, da Vam je v kratkem pojasnil vse stanje gledé stavbe nove deželnoobranske vojašnice in dovoljujem si zatorej v njegovem imenu staviti Vam sledeča dva predloga:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Poročilo deželnega odbora jemlje se na znanje; ob enem pa se deželnemu odboru naroča, da preiskuje komisijelno nemudoma in natančno vse okolnosti, ki so nastale med stavbo deželnoobranske vojašnice, in da ukrene vse potrebno, da ne bodo trpeli škode interesi dežele.

2. Za dogradnjo deželnoobranske vojašnice dovoljuje se dodatni kredit 50.000 gld., ter se za leto 1891. postavlja v proračun znesek 160.000 gld.»

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo. Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prestopamo v nadrobno razpravo in ako se ne izraža želja, da glasujemo posebej o vsakem

predlogu, bodem oba predloga skupno dal na glasovanje, kakor jih predlaga finančni odsek.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker ni ugovora, prosim gospode, kateri pritrdé predlogoma finančnega odseka, kakor jih je prečital gospod poročevalec, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Opozarja se mi, da točka 4. se ni ugodna za razpravo, ker se mora poprej se zašlisati inženir. Odstavljam torej to točko od dnevnega reda in prestopimo k 5. točki, to je:

5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Čeplje, da se deželna cesta Kočevje Črnomelj ne preloži čez Nemško Loko.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Tschepelach um Unterlassung der Umlegung der Landesstraße Gottschee-Tschernembl über Deutschgerenth.

Berichterstatter Braune:

Die Gemeinde Tschepelach hat folgendes Gesuch eingebracht:

Hoher Landtag! Da wir vernahmen, die Gemeinde Unterdeutschau im politischen Bezirke Gottschee habe beim Landesausschusse um eine Umlegung der Bezirksstraße von Bresowitz durch Unterdeutschau gegen Tschernembl angesucht, erheben wir dagegen folgenden Einspruch: Die Straßenstrecke von Bresowitz an Unterdeutschau vorbei gegen Tschernembl ist ganz eben ausgeführt, ohne jede Steigung und für schweres wie leichtes Fuhrwerk vollkommen geeignet. Wollte man aber diese Straßenstrecke durch Unterdeutschau anlegen, so müsste man sie über zwei nicht unbedeutende Hügel führen und schon für einen mit 10 Centnern beladenen Wagen ein paar Pferde Vorspann nehmen, wofür der Fuhrmann wenigstens 2 fl. bezahlen oder die Fracht abladen und in kleineren Partien weiterführen müsste. Hierbei würde er einen vollen Tag veräumen, abgesehen davon, daß in ganz Unterdeutschau zu diesem Zwecke keine Pferde zu bekommen sind und die Straßenstrecke um zwei Stunden (soll wohl heißen 2 km) länger als jetzt ausfiele. Beim Baue der Straße haben wir Besitzer von Bresowitz dem Straßenausschusse den Grund unentgeltlich abgetreten. Nur um die Straße in der Ebene fortzuführen, sind unsere Felder durchschnitten und im Werte gesunken. Mit Hinweis darauf und nachdem wir durch den Straßenbau bedeutende Kosten hatten, unsere arme Gegend für Straßenzwecke auch nichts mehr thun kann, am wenigsten aber für eine ungerechtfertigte Umlegung, stellen wir Unterfertigten die Bitte: Ein hoher Landtag wolle in keine derartige Umlegung der Straße durch Unterdeutschau willigen und die Straße in ihrer gegenwärtigen Ausführung belassen. Ortsgemeinde Tschepelach am 20. September 1890. Folgen die Unterschriften.

Zum Verständniß dieses Gesuches, dessen Voract an den Landesausschuss gerichtet ist, diene die kurze Mittheilung, daß die Straße, wie sie jetzt besteht, in einem weiten

Bogen um Unterdeutschau herumführt und daß bei ihrer Anlegung gerade nicht Gründe der Billigkeit obwalteten, eine so bedeutende Ortschaft wie Unterdeutschau, den Sitz der Pfarre, einer besuchten Wallfahrtskirche, der Schule und des Gemeinde-Amtes, bei Seite zu lassen. Die Unterdeutschauner strebten daher schon lange, diesen ihnen willkürlich zugefügten empfindlichen Schaden zu beheben und haben ein Gesuch beim Landesausschusse eingebracht, wobei sie nebst anderem anführen, daß sie unter sich einen Betrag von 800 fl. gesammelt und für die Umlegung der Straße durch Unterdeutschau bestimmt haben. Durch diese Umlegung würde weder der Gemeinde Tschepelach, noch der Gemeinde Bresowitz ein Nachtheil erwachsen, da nach dem Entwurfe die Straße erst ungefähr 300 m von Bresowitz entfernt links abbiegt, und höchstens um 2 km, keineswegs aber um zwei Stunden länger ausfiele. Wie gewöhnlich, sind auch hier Privatinteressen im Spiele, die das Gesuch der Gemeinde Tschepelach veranlaßt zu haben scheinen, weshalb auch die darin ausgesprochenen Befürchtungen auf ihr rechtes Maß zurückzuführen sind.

Da nun von Seite des Landesausschusses das Project einer Umlegung im Sinne der Unterdeutschauner bereits in Erwägung gezogen wurde, stellt der Verwaltungsausschuß den Antrag:

«Ein hoher Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Gemeinde Tschepelach gegen die Umlegung der von Bresowitz an Unterdeutschau vorüberführenden Straßenstrecke der Gottschee-Tschernember Landesstraße wird dahin erlediget, daß vorerst das Ergebnis der vom Landesausschusse in dieser Angelegenheit angeordneten Erhebungen abzuwarten sei.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 6. točki dnevnega reda, to je:

6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji mestne občine Idrija in občin Dole in Rovte za uvrstitev občinske ceste Idrija-Veharše med okrajne ceste.

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Stadtgemeinde Idria und der Gemeinden Dole und Gereuth um Einreihung der Gemeindestraße Idria-Veharše unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki zbor! Mestna občina Idrija prosi v soglasji z občinama Dole in Rovte, da bi se neka stara okrajna, sedaj občinska cesta, ki veže Idrijo, Dole, Veharše in Potok do Cest, kjer se združi z novo cesto iz Logatca na Rovte, uvrstila zopet med okrajne ceste, in sicer

iz razlogov, kateri se nadrobno navajajo v dotični prošnji. Ta prošnja se glasi tokole: (bere: — liest:)

«Visoki deželni zbor Kranjski!

Podpisana županstva pripoznavajo korist in važnost ter potrebo dobrih občinskih, okrajnih, deželnih in državnih cest ter tudi uvidijo kolikor višji je kategorija, v katero je kakšna cesta uvrstena, v toliko boljsem stanu se lahko uzdržuje, ker ima več gmotnih in materijelnih pripomočkov na razpolaganje.

Oziraje se na to, prosijo podpisana županstva, da bi slavni deželni zbor blagovolil — staro okrajno, zdaj občinsko cesto od Idrije čez Dole in Veharše, Potok do Cest, kjer pride okrajna cesta iz Logatca na Rovte — uvrstiti med okrajne ceste, in navajajo v svojej prošnji se sledeče razloge.

1. Občina Dole je premajhna, da bi mogla dotično cesto v primerno dobrem stanu vzdrževati.

2. Bo imela ta cesta zvezo z zdaj novo cesto od Logatca proti Rovtam, katera v «Cestah» skupaj pride in Idrijo neposrednje z Logatcem veže. Škoda bi jo bilo tudi zarad tega opustiti, ker je po celey dolgosti nad 5 metrov široka in je že bila med okrajne ceste uvrstena.

3. Primerilo se je že večkrat, da je bila sedanja okrajna cesta po «Zali» zarad prevelicega snega in plazov po več dni zaprta in promet že cel teden ustavljen, kar se zopet lahko primeri; — ako se pa ta cesta od Idrije čez Dole, Veharše in Potok do Cest — med okrajne ceste uvrsti in primerno popravi, ostane ta zveza z Logatcem na razpolaganje ter bi v navedenem slučaju promet ne bil ustavljen.

Končno ponavljajo podpisana županstva — opiraje se na predstoječe razloge — ponižno prošnjo:

Slavni deželni zbor kranjski naj blagovoli — staro okrajno, zdaj občinsko cesto od Idrije čez Dole, Veharše in Potok do Cest, kjer pride z novo okrajno cesto iz Logatca na Rovte skupaj — uvrstiti zopet med okrajne ceste.

V Idriji dné 25. oktobra 1890.

Mestno županstvo Idrijsko.

Občinsko predstojništvo Doljansko.

Občinsko predstojništvo Rovtarsko.»

Upravni odsek mora tudi pri tej prošnji tisto naglašati, kar je naglašal že večkrat pri takih prošnjah, ki dohajajo kakor toča v zbornico. Vsa stvar je premalo preiskana, o važnosti dotične ceste ni najti nikakega dokaza in o važnosti te ceste za promet je toliko bolj dvomiti, ker je dokazano, da je bila cesta že enkrat okrajna cesta, da se je pa pozneje zopet izločila iz te kategorije. Na drugi strani pa ni dokazano, v kakem stanu je cesta, in je sploh prošnja drugačna, kakor bi morala biti. Stvar se mora preiskati, in ker to ni drugače mogoče, nego da stori to deželni odbor, predlaga upravni odsek:

«Visoka zbornica naj sklene, da se odda ta prošnja deželnemu odboru v preiskavo in daljno poročanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 7. točki dnevnega reda, to je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Št. Jurij in Lipljene zavolj podpore za napravo nove občinske ceste iz Št. Jurija do vasi Tlake.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden St. Georgen und Liplien um Subvention behufs Herstellung einer neuen Gemeindefraße von St. Georgen bis zur Ortschaft Tlake.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor! Občini Št. Jurij in Lipljene iz okraja okolice Ljubljanske ste podali visokemu zboru prošnjo za podporo, da se jim opomore naprava nove občinske ceste. Prebivalci teh občin, katerih ena leži blizu Šmarja, druga, Lipljene, pa gravituje že bolj proti Laškemu okraju, morajo se posluževati silno dolge poti, ako hočejo svoje pridelke spraviti v Ljubljano. Sedaj rabijo nad dve uri dolgo pot proti Grosuplju, da pridejo na državno cesto in potem skozi Šmarje v Ljubljano. Visoki zbor je vsikdar podpiral občine, ki si hočejo pomagati z boljšimi cestnimi zvezami. Če je kedaj kaka občinska stvar vredna naklonjenosti visocega zbora, je to gotovo prošnja teh občin, katere so si naložile veliko nalogo, da si hočejo izpeljati 7310 m dolgo novo pot. Sedaj morajo namreč iz Št. Jurija čez Grosuplje do vasi Tlake, to je 13 km pota, potem bi pa imeli do Tlake le 7·3 km in bi dobili torej približno za 5½ do 6 km krajšo pot. Ako navajam, da bodo ljudje po novi cesti hodili mesto 4 ure samo 1½ ure, zamore visoka zbornica presoditi, da so prositelji vredni vse pozornosti od strani visokega deželnega zbora. Kar je tudi redko, mora upravni odsek pohvalno navajati, da ste te občini dale napraviti za zgradbo občinske poti po tehniku popolnoma natančen načrt, katerega je pregledal upravni odsek in kateri je častiti gospôdi na razpolaganje. Iz pridejanega proračuna se razvidi, da bodo troški znašali 7694 gld., in sicer deloma za odkup zemljišča, za umetne stavbe, za napravo dveh mostov, za cestne odrivače in za uravnavna dela, téhniku pa ste občini plačali za izdelavo načrta 200 gld. Občinarji sami so se splošno izrekli za to, da hočejo vse storiti, da bodo prevzeli potrebna ročna in vozna dela; ali pri vsem tem preostaje še potrebsčina 3246 gld. v denarji za umetne stavbe. V poštev pride še to, da ste občini borni, da ste bili dosedaj odstranjeni od sveta in ste zamogli vsled slabih komunikacij le z veliko izgubo izvažati svoje pridelke. Že itak revni pre-

bivalci bili so lansko leto silno poškodovani po toči in drugih ujmah, in bi sami nikakor ne mogli pokriti vseh troškov za izvršitev cestne zgradbe. Zato je upravni odsek prošnjo smatral kot opravičeno in v njegovem imenu dovoljujem si predlagati visokemu zboru sledeče:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da dá od občin Št. Jurij in Lipljene predloženi načrt, po katerem se namerava izpeljati nova 7130 m dolga pot iz Št. Jurija do vasi Tlake do državne ceste, pregledati po deželnem stavbenem uradu ter potem dovoli navedenima občinama podpore, in sicer:

- a) 200 gld. za pokritje troškov za izdelavo tehniškega načrta;
- b) 800 gld. pa deželnega prispevka za zgradbo mostov in uravnavna dela projektirane nove ceste.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 8. točki dnevnega reda, to je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka gledé poprave občinskih potov iz Črnega Vrha na okrajno cesto Vrhnika-Polhovigradec (k prilogi 55.).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Correctur der von Schwarzenberg bis zur Bezirksstraße Oberlaibach-Billiggratz führenden Gemeindefraße (zur Beilage 55.).

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! V lanskem zasedanju je priznal visoki zbor kot opravičeno prošnjo občine Črni Vrh nad Polhovim Gradcom in je dovolil podpore 200 gld. v to, da bode mogoče dotičnim prositeljem dobiti tehniški operat za projektovano črto. Deželni odbor je izročil delo inženirju Wieznizky-u, ki je napravil operat in načrt, iz katerega je razvideti, da bodo troški znašali 5028 gld. Vsa stvar je imela biti izvršena po cestnem odboru Vrhniskem, ki ima po določenih deželnega zakona skrbeti za izvršitev takih potov. Obravnavati bode moral v prvi vrsti s zastopniki občin Polhovi Gradec in Črni Vrh, kako se bodo pokrili skupni troški za obe občini v znesku 4480 gld. 30 kr. in potem trošek 748 gld. 24 kr., katerega mora pokriti občina Polhovi Gradec za pot med Zalogom in Praprečami. Nekaj bode seveda moral prispevati tudi cestni okraj Vrhiški, ali gotovo je, da te revni občini sami ne bode mogli prevzeti troškov v znesku 5228 gld. 54 kr., in zato pritruje upravni odsek predlogu deželnega odbora, kateri nasvetuje, da bi se mu

dala oblast, po končanem dogovoru cestnega odbora Vrhniskega in obeh občinskih županstev, pomagati občinama do zvršitve nameravane cestne poprave s zdatno podporo in eventualno z brezobrestnim posojilom iz deželnega zaklada, katero bi se imelo deželi vrniti v teku nekoliko let.

Upravni odsek nasvetuje torej sledeče:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Sprejeti na znanje poročilo deželnega odbora glede poprave občinskih potov iz Črnega Vrha na okrajno cesto Vrhnika-Polhovi Gradec.

2. Deželni odbor se pooblastuje, da sme občinama Polhovi Gradec in Črni Vrh primerno podporo, eventualno neobrestno posojilo, katero bo vrniti v določenih obrokih, dovoliti iz deželnega zaklada tedaj, če se občini v pokritje potrebsčine po dogovoru zavežeti, da boste pripomogli s svojimi močmi primernim doneskom in če Vrhniski cestni odbor prevzame en del stroškov na tamošnji cestni zaklad.»

Deželni glavar:

Želi kdo k enemu ali drugemu teh predlogov besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, menim, da bomo lahko glasovali o obeh predlogih skupno.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Prosim torej gospode, ki pritrdé obema predlogoma upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Oba predloga obveljata. — Beide Anträge werden angenommen.)

Prestopimo sedaj k 9. točki dnevnega reda, to je:

9. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:

§ 9. «Ustanove.»

9. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts = Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landes = ausschusses, und zwar über:

§ 9 «Stiftungen.»

Poročevalec Stegnar:

Visoka zbornica! Prideljen mi je častni nalog poročati o § 9. letnega poročila, ki razpravlja razne kranjske ustanove, izmed katerih govore marg. št. 1., 2., 10., 11., 12. in 13. o podelitvi dohodkov iz dotičnih ustanov, marg. št. 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. pa o upravnih zadevah ustanovnih zakladov. Marg. št. 14. se peča s zgradbo bólnice iz Glavarjevega zaklada, in marg. št. 15. omenja zdravniške službe v Komendi Sv. Petra.

Odsek za letno poročilo je ves ta paragraf v pretres vzel in se osvedočil, da je ravnanje deželnega odbora osobito v upravnih ozirih bilo vestno in vsestransko premišljeno. Zato naj mi bode dovoljeno po dogovoru odseka za letno poročilo samo nekatere reči navesti, ki zaslužijo nekoliko več pozornosti. Vse

drugo pa prepuščam visoki zbornici, da zajema potrebno poučenje iz obširnega poročila v tem paragrafu.

Pod marg. št. 2. navedene so občine, katerim so se za leto 1890. podelile «cesarja Fran Josipa I. deželne hiralske ustanove». 103 občin je prosilo za to dobrodelno podporo, in po vestnem preudarku nakazal je deželni odbor 8 občinam po 50 gld. in 20 občinam po 30 gld. v skupnem znesku 1000 gld. Ker je misliti, da se oglašajo z večine najpotrebnejše občine vsako leto za te ustanove, in ker je v preteklem letu tudi 28 občin deležnih bilo te podpore, bodo se torej tekom petih let zvrstile in dobile letno ustanovo vse one občine, ki najtežje čakajo pomoči.

Pri marg. št. 10. imam omeniti, da je bilo prošnja za deželna ustanovna mesta v obeh sirotiščih in za podelitev ročnih ustanov letos prav mnogo, in upravičenje deželnega odbora, da so se, žal, morale marsikatero vsega ozira vredne prezreti, naj najde tudi v visoki zbornici primeren izraz.

Kar se tiče uprave ustanovnih zakladov, podaja nam marg. št. 3. računski sklep hiralskega zaklada za l. 1889. Ker je bilo med letom več ustanov izpraznjenih, dovolil je deželni odbor iz prihrankov več podpor in plačil. Vsota teh stroškov s plodonosno naloženimi 31 gld. znaša 176 gld. 25 kr., ne pa 177 gld. 5 kr., kakor stoji v poročilu na strani 196.; vsled tega pogreška bi moral biti ostanek 65 gld. 2 kr. in končna imovina 262 gld. 9 kr.

Pod marg. št. 7. računski sklep ustanovnih zakladov je dal c. kr. deželni vladi povod k nekaterim pomislekom zastran zaračunjenja doneskov k upravnim stroškom. Svoje mnenje je prav obširno utemeljila. Deželni odbor pa se je na to opravičil in s specijelnimi izgledi dokazal korektnost svojega računanja ter je nasvetoval, da se upravnina tudi v bodoče na isti način zaračunjeva in da bi c. kr. vlada to postopanje odobrila.

Marg. št. 8. govori o upravnih 5% doneskih sirotiniskega zaklada. Leta 1888. je dobil deželni odbor po visoki zbornici nalog, pri c. kr. deželni vladi izposlovati «formalno pritrditev» za pobiranje upravnine in da varuje svoje pravno stališče. Deželni odbor je temu naročilu zadostil s temeljito sestavljenim dopisom do c. kr. vlade, na katerega pa se ni še odzvala.

Odsek nasvetuje:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Marg. št. 8. naj visoka zbornica vzame na znanje in pritrdi prošnji deželnega odbora do visoke vlade, da bi blagovolila «formalno» privoliti dosedanja način zaračunjanja upravnine pri sirotinskem zakladu.»

Marg. št. 14. poroča o zgradbi bólnice s sredstvi Glavarjevega zaklada. Obravnave so se vsrile med merodajnimi faktorji zaradi naprave bólnice v Kamniku. Vender še stvar ni dognana in zavisi po mnenji deželnega odbora najpred od komisijonelnega ogleda in pretresovanja vseh odločilnih okolščin na lici mesta. Končna rešitev pričakuje se v bodočem zasedanju.

Blagovoli naj visoka zbornica tudi marg. št. 14. na znanje vzeti.

Poslanec Kersnik:

Visoki zbor! Mala opazka v poročilu deželnega odbora gledé komisije na lici mesta, katera bi bila menda treba v Komendi, silila me je, da sem si izprosil besedo. Oba faktorja, katera imata varstvo ali oskrbljevanje Glavarjeve ustanove, nista si še jasna o tem, da ni mogoče misliti na to, da bi se bolnica iz Komende prenesla drugam. Jaz pravim, da si o tem še nista jasna, ker čitam tu opazko: «Ako bi se nasle vender le jako nudne okoliščine — Sollten übrigens Momente zwingender Natur doch vorhanden sein», torej, jako važni uzroki bi utegnili dovesti ustanovno oblast do tega, da bi mislila na premeščenje te ustanove. Kaki bi morali biti ti uzroki, tega ne vem in zato bi prosil in opozarjal deželni odbor, kateri bode pri tej komisiji navzoč, da se ogleda na vse strani, ne le na ustanovo, ampak da se ozira posebno na želje Komendčanov.

Položaj gledé ustanovitve bolnice v Kamniku sedaj ni več tak, kakor je bil poprej. Poprej se je računilo, da bi se mogla kupiti Hostnikova hiša v Kamniku za precej nizko ceno, ali to danes ni več tako lahko mogoče, kakor je bilo tedaj. Drugič pa se mora pomisliti, da je na jugu Kamniškega mesta, kjer edino bi bilo mogoče ustanoviti bolnico, ker na severu ni mogoče najti prostora, da je na jugu sedaj železnica, oziroma kolodvor. Le na jugu je mogoče, da se mesto razširi in zaradi tega se pa ne more trditi, da bi bilo dobro graditi bolnico na prostoru, kateri je pripraven za razširjevanje mesta. Torej bi bilo treba graditi bolnico tam gori proti Križu, ali to pa je že pri Komendi. Zakaj bi se torej vzela ustanova iz Komende? Opozarjam Vas, da je Komendska fara, da je 7 občin, ki so v Komendski fari, tako rekoč tako priraščenih na to ustanovo, da jih že poskus, jim vzeti ustanovo, silno vznemirja, kar smo že enkrat videli. Letos se je že sklicevalo tukaj na dogodke na Notranjskem. Tukaj se sicer ni bati nikomur, da bi Komendčani hoteli postati pravoslavni, ker so vsi sê svojim beneficijatom ene misli, da mora namreč ostati bolnica v Komendi, ali vender se mora v poštev jemati inteligencija in — oprostite — svojeglavnost gorenjskih kmetov, in s takim je treba previdno ravnati. Priporočam torej, da se deželni odbor ozira na vse razmere in posebno na ustanovno pismo, katero se nikakor ne dá tolmačiti v zmislu premeščenja bolnice. En moment bi bilo vprašanje pitne vode, in pokojni dr. Samec je poudarjal, da je voda v Komendi slaba. To je res, mogoča pa je naprava vodovoda, in Glavarjeva ustanova ima denarja dovolj, da bi se lahko napravil vodovod.

To je vse, kar sem hotel omenjati.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

K točki 7.: «Upravni donesek dekliskih ustanov», moram omeniti, da se deželna vlada popolnoma ujema z mnenjem, katero je izrazil častiti deželni odbor v svojem dopisu z dné 21. avgusta t. l., in v tem zmislu pride v kratkem deželnemu odboru odgovor. Kar pa

zadeva točko 8: «Upravni donesek sirotinskega zaklada», naj tu omenim, da se stvar še vrši pri visokem ministerstvu.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich kann als Referent im Landesausschusse in dieser Angelegenheit natürlich nicht wissen, wie die endgiltigen Beschlüsse bezüglich der Erbauung eines Krankenhauses aus dem Glavar'schen Fonde ausfallen werden, glaube aber constatiren zu sollen, dass, wenn wirklich Besorgnisse in den Kreisen der Bevölkerung von Commenda vorhanden sind, dieselben mindestens verfrüht und nach meiner Meinung unbegründet erscheinen. Es sind alle Garantien vorhanden, dass stiftungsgemäß vorgegangen wird und zwar im Einvernehmen mit der hohen Regierung als obersten Stiftungsbehörde. Auch ist zu bedenken, dass eine Uebertragung des Spitals nach Stein nur möglich ist unter Voraussetzung der Bermutirung eines Theiles der Stiftungsgelder, eine Maßregel, die nur in den seltensten Fällen von der Regierung verfügt wird. Endlich bitte ich zu bedenken, dass auch der Beneficiat ein bedeutendes Wort mitzureden hat und unter keinen Umständen zugeben würde — so lange nicht alle Rechtsmittel erschöpft sind — dass man stiftungswidrig verfähre. Man wird alles untersuchen, die Entscheidung aber, mag sie lauten, wie sie will, wird jedenfalls unter genauer Beobachtung der stiftungsmäßigen Bestimmungen geschehen.

Poročevalec Stegnar:

Gledé na opazke častitega gospoda poslanca Kersnika moram reči, da je bil tudi odsek mnenja, da bi bilo jako težko ustanoviti bolnico na drugem mestu nego tam, kjer se je prvotno ustanovila v smislu določbe ustanovnega pisma. Ker je pa mogoče, da bi se določba preuredila, treba je počakati, da se dovrše zadnje poizvedbe, in upam, da bode mogoče deželnemu odboru v drugem zasedanji o stvari poročati.

Kar se tiče pojasnila prečastitega gospoda deželnega predsednika, izrekam mu zahvalo in se na-dejam, da bode tudi visoka zbornica vzela pojasnilo s hvaležnostjo na znanje, ker je bila stvar jako zapletena in je sedaj upati, da so pogajanja deželnega odbora in visoke vlade našla uvaževanje pri visokem ministerstvu.

Deželni glavar:

Prestopimo na glasovanje in prosim gospode, kateri pritrdé odsekovem predlogu, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Prosim poročati o § 11. letnega poročila.

§ 11. «Različne reči.»

§ 11. «Verschiedenes.»

Poročevalec Ogorelec:

Visoki zbor! Kot članu odseka za letno poročilo mi je čast poročati o § 11., kateri se bavi o «različnih rečeh». Ta paragraf obsega 9 marginalnih točk.

Marg. št. 1. se je rešila pri § 2., kjer se je obravnavalo o zadevi davkov. Marg. št. 2., 4., 6. in 7. se z veseljem na znanje jemljejo.

Marg. št. 3. zadeva odgoske troške za laške državljane, kateri si izkoriščajo to priliko tako, da svoj zaslužen denar po pošti domov pošiljajo in se dajo potem po odgonu ob deželnih troških v svojo domovino odpraviti. Torej si usoja odsek za letno poročilo nasvetovati, da se deželnemu odboru naroča posebno pozornemu biti, da za časa eventualne zgradbe dolenskih železnic ne bodo laški delavci zlorabili odгона v namen brezplačnega potovanja v svojo domovino.

Marg. št. 5. se vzame z veseljem na znanje in želja izreče, da bi se ta stvar prej ko mogoče zvršila.

Marg. št. 8. se bavi z računskimi sklepi o samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih tekočin za leto 1889., kar se vzame na znanje, ob enem pa predlaga odsek, da se vodstvu te deželne naklade za tako izvrstno in vestno poslovanje zahvala izreče.

Ravno tako se marg. št. 9., katera obsega proračun samostojne deželne naklade na porabo žganih opojnih tekočin za l. 1891., vzame na znanje.

Koncem § 11. je dodan statistični izkaz troškov in čistega dohodka samostojne deželne naklade na porabo žganih opojnih tekočin po političnih okrajih.

Predlagam torej v imenu odseka za letno poročilo:

«Visoki deželni zbor naj vzame § 11. na znanje.»

Poslanec Kersnik:

Visoki zbor naj mi dovoli, da izrekam v lastnem in, mislim, tudi v imenu velike večine častitih svojih tovarišev zadovoljstvo, da se je ta stvar, katero sem jaz sprožil že pred tremi leti, toliko pospeševala, da menda tekom prihodnjega leta dobimo vendar slovenska krajevna imena v zemljiške knjige. Pri tej priliki usojal bi si pa opozarjati Vas na neko drugo stvar, ki se sama ob sebi morebiti marsikomu zdi malostna, katera je pa vendar kolikor toli važna, če pomislite, s kako železno doslednostjo se tira naprej; to so izključno nemški napisi pri velikem številu naših sodišč. Ne bodem Vam navajal vsa sodišča, kjer je čitati na vratih samo «*R. f. Bezirksgericht*» in kamor zahaja celo leto k večjem po kakih 10 do 15 Nemcev. Ne bodem našteval vseh onih okrajnih sodišč; če se že kdo bolj za to zanima, lahko pogleda po deželi, in se prepriča sam; pa če Vam je drago, poglejte le skozi tole okno na onole hišo, kjer čitate tudi samo nemški napis «*R. f. Landesgericht*». To bi bile malenkosti, ko bi ne bilo namena v njih. Ali gledé na vstrajnost, s katero se rabijo taki izključno nemški napisi, postanejo manj malostne. Želel bi, da bi eksekutiva tudi v tem oziru ukrenila, da se stvar predrugači in nam s tem pokazala enako dobrovoljnost in dobrohotnost, kakor jo je pokazala gledé napisov slovenskih krajevnih imen v zemljiških knjigah.

Dovoljeno pa mi bodi, omenjati se nekaj drugega. Povdarjalo se je letos že tukaj, in vsakdo vé, da veje v naši upravi, zlasti v justični upravi, drug veter, kakor pred več leti (poslanec Šuklje: — *Abgeordneter Šuklje*: «*Žalibog*»), in to se vidi zlasti pri imenovanjih justičnega osebja. Tudi te stvari ne nameravam naddrobno preiskavati, ampak nameravam le izreči toplo željo. Uradnik, ki je poklican občevati pri nas na Kranjskem in v sosednih krajinah s slovenskim občinstvom, mora biti slovenskega jezika zmožen. To je resnica, katere nihče ne more tajiti. Kje pa imamo sedaj ono zagotovilo, da smemo biti uverjeni, da se nam dajejo res taki uradniki, kateri bi bili zmožni slovenskega jezika. Tega zagotovila ni, in jaz mislim, da se temu v okom pride le na en način. Treba je, da v tistem trenutku, ko dela uradnik izpit v svoji stroki, tudi pokaže, da je zmožen občevati z narodom, med katerim hoče službovati. Jaz si bom vzel čast, predlagati Vam v tem smislu resolucijo, in ker že gledé napisu slovenskih krajevnih imen v zemljiških knjigah med nami in častitimi gospodi nasprotne (desne — *rechten*) strani ni bilo nobene principijelne razlike, usojam si izreči nado, da tudi gledé tega principijelnega vprašanja ne bode nobenega nasprotstva od one strani. Opozarjati hočem na neko staro, pa vendar še veljavno določbo, na ministerijelno naredbo z dné 10. oktobra leta 1854., št. 262 drž. zak., s katero se ureja izpit sodnih kandidatov pri nadsodiščih. Tam je izrečeno — jaz imam samo nemški tekst pri sebi — v § 20. *lit. d.*: «*Mit Candidaten, welche nebst der bei dem Obergerichte üblichen Geschäftssprache auch einer der in dem Obergerichtsbezirke üblichen Landessprachen kundig sind, ist die Prüfung auf ihr Verlangen zum Theile auch in dieser vorzunehmen und denselben in dem Befähigungsdecrete zu bezeugen, in welchen Sprachen sie zur Geschäftsführung geeignet befunden worden sind.*»

To se je reklo že leta 1854., in jaz mislim, da je bilo menda takrat lažje od marsikaterega kandidata zahtevati izpit v drugem jeziku, nego je danes. Uzrokov ne bodem navajal, ker leže takorekoč na roki, ampak zdi se mi, da je dandanes za marsikaterega kandidata, zlasti za Slovenca, nerodna stvar, zahtevati, naj se izpraša slovenski. Vsaki animoznosti pa bi se prišlo v okom, in zadostilo bi se vsem terjatvam, ako se skušnja tudi v drugem jeziku, v slovenskem jeziku zahteva kot obligatorična. S tem bi bilo pomagano na vse strani. Kdor napravi takov izpit, je kvalifikovan za službovanje v krajih, kjer stanujejo Slovenci.

Resolucija, katero si torej usojam predlagati visokemu zboru, se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Iz člena 19. tem. zak. z dné 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak., izhaja pravica zahtevati, da uradi vsake vrste s slovenskim prebivalstvom v slovenskih pokrajinah izključno slovenski poslujejo, in se zahteva v ta namen:

a) da vlada imenuje za urade v slovenskih pokrajinah uradnike v govoru in pismu popolnoma zmožne slovensčine, katere znanje imajo

dokazati pred redno komisijo vsjega sodišča, oziroma namestništva;

- b) da vlada tudi sama čuva nad tem, da se oblastva v poslovanji s slovenskim prebivalstvom v istini slovensčine poslužujejo.»

Priporočam to resolucijo v sprejem.

(Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo to resolucijo gospoda poslanca Kersnika, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in je torej v debati.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Vielleicht in keiner Session noch ist, so weit meine Erinnerung reicht, eine solche Reihe von Anträgen, welche Gegenstände betreffen, die nicht in die Kompetenz des Landtages fallen, eingebracht worden. Auch der vorliegende Antrag beschäftigt sich mit einem solchen Gegenstande. Nachdem er aber einmal vorgebracht worden ist, erscheint es nothwendig, mit einigen Worten auf denselben zu sprechen zu kommen. Der geehrte Herr Vorredner hat zu Beginn seiner Ausführungen die Kleinigkeit wegen der Aufschristafeln bei verschiedenen Gerichtsstellen vorgebracht. Nun, ich will über diese Sache weiter nicht sprechen, möchte mir aber in einer anderen Richtung eine kurze Bemerkung erlauben. Der Herr Vorredner meinte, es sei seit einiger Zeit ein anderer Wind auf dem Gebiete der Ernennungen im Justizfache zu verspüren — so beiläufig habe ich ihn verstanden — dazu bemerke ich nur: Gott sei Dank, daß ein anderer Wind weht, und zwar in erster Reihe im Interesse der Justizpflege selbst. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.) Damit nehme ich Abschied von dieser Sache (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Schwamm d'rüber!») und gehe zu dem eigentlichen Antrage über, welchen der Herr Vorredner gestellt hat und der dahin geht, daß alle jene Beamte, die in Ländern mit slovenischer Bevölkerung angestellt werden sollen, die Richteramtprüfung oder die praktische politische Prüfung auch in slovenischer Sprache abzulegen hätten. Ich bin der Meinung, daß es nicht angeht, sich die verlangten Garantien bei dieser Gelegenheit zu verschaffen. Alle höheren Prüfungen müssen in Oesterreich in deutscher Sprache abgelegt werden können. (Klici na levi: — Rufe links: «Ni res!») Gewiß, das ist sogar rechtlich zu begründen, weil es dem gewohnheitsrechtlichen Geltungsbereiche der deutschen Sprache entspricht — (Ugovor na levi — Widerspruch links), gewohnheitsrechtlich ist dies festgestellt, und das Gewohnheitsrecht hat dieselbe Kraft, wie Verordnungen und Gesetze, das wird kein Jurist bestreiten. Es ist ein Requisit der Gerechtigkeit, daß man unbedingt die Prüfungen in deutscher Sprache machen kann, das Gegentheil wäre eine Ungerechtigkeit gegen Candidaten deutscher Nationalität. Etwas anderes ist es, wenn man verlangt, daß der Beamte mit der Landessprache vertraut sei, als einem Candidaten zuzumuthen, daß er die Prüfung in slovenischer Sprache ablege; dazu gehört eine ganz andere Gattung von Fertigkeit

und wäre also auch eine Unbilligkeit gegen die Candidaten darin gelegen. (Poslanec Kersnik: — Abgeordneter Kersnik: «Sie brauchen ja nicht zu uns zu kommen!») Das ist ein neues Argument gegen die Resolution. Bei diesen Dingen spielt auch die Absicht mit, sich durch übertriebene sprachliche Anforderungen eine unliebsame Concurrenz vom Leibe zu halten und Stellen für einen gewissen engeren Kreis zu sichern. Wie gesagt, der Gegenstand liegt außerhalb unserer Competenz, so daß eine weitere diesbezügliche Erörterung nicht am Platze wäre; ich hege übrigens auch die Hoffnung, daß der Antrag keine Aussicht hat, sobald verwirklicht zu werden. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «In 100 Jahren!») In 100 Jahren? Möglich!

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Kadarkoli se oglašamo mi na tej strani visoke zbornice za kake pravice, kadarkoli zahtevamo ravnopravnost, vselej oglašajo se gospodje na oni (desni — rechten) strani visoke zbornice proti našim željam, če so tudi še tako skromne. To nam je dokazal častiti gospod predgovornik danes zopet. O nekež priliki apelovalo se je na našo dobrohotnost do manjsine v deželi in v tej visoki zbornici; ali apelovati na našo dobrohotnost nasproti takim dokazom njene naklonjenosti do nas je vender preveč, kajti nikdo ne more zahtevati, da moramo ljubiti svojega bližnjega bolj nego sami sebe. Častiti gospod predgovornik je dejal «Gott sei Dank», da se je v interesu justice nekoliko predrugačil položaj, da vže sedaj nekaj drugačen veter. Gospôda moja! Ali je to v interesu justice, če se nam imenujejo uradniki, ki niso zmožni slovenskega jezika in katerih politično strankarstvo je dokazano in obče znano? Taki sodniki ne morejo biti objektivni proti naši narodnosti, in na Štajarskem so se res godili že justični umori, ker sodniki niso mogli soditi nepristransko. Torej Vi mislite, da je v interesu justice, če se sedanjí minister ne ravna po tistih načelih, ki so vodila njegovega prednika, o katerem se sme v istini reči, da je bil mož, ki je poznal razmere v Avstriji in zahteve avstrijskih narodov in imel voljo zadostiti jim, v kolikor so bile utemeljene v postavah!

Častiti gospod poslanec dr. Schaffer je trdil, da se morajo v Avstriji vsi višji izpiti polagati v nemškem jeziku. To — naravnost rečeno — ni res. Kje se pa višji izpiti v nemškem jeziku polagajo na poljskem in na češkem vseučilišču? Res so se na češkem vseučilišču v Pragi nekaj časa morali polagati izpiti v nemškem jeziku, ali to dandanes ne eksistuje več in da ne eksistuje več, gotovo ni na škodo absolvovanim pravnikom in uradovanju v obče. Bilo bi pač žalostno, ako bi bilo sprejeto načelo, da mora nemški jezik imeti prednost pred drugimi jeziki avstrijskimi; nasprotno se blizamo dôbi, ko se bo izreklo načelo, da mora imeti vsak narod jednake pravice tudi de facto in da se bodo tudi višji izpiti delali povsod v materinem jeziku. Če se sklicuje častiti gospod predgovornik na nekaj «Gewohnheitsrecht», odgovarjam mu, da smo videli postarati se že marsikak «Gewohnheitsrecht», in tako bo prišlo tudi do tega, da nemški jezik

ne bode imel več tistih večjih pravic, ko drugi jeziki avstrijskih narodov. Če tudi častiti gospod poslanec dr. Schaffer odmajuje z glavo, mu vender rečem, da častita manjšina kolesa časa ne bode zadržala. Kolo časa se obrača in kar je sedaj gori, mora enkrat priti doli. Gotovo bode prišel čas, ko bode nemškemu jeziku v Avstriji ves »Gewohnheitsrecht« odrečen in ko bodo prisli drugi jeziki na površje in do svojih pravic.

On pravi, da je nepravilno zahtevati od kandidata nemške narodnosti, da bi morali izpite delati v slovenskem jeziku. Na to mu je odgovoril že gospod predlagatelj sam jako dobro, da, ako se uradnik noče učiti slovenščine ali kacega drugega jezika, naj rajši ne hodi med dotični narod, čegar jezika ne pozna. Vsaj imamo hvala Bogu svojih ljudij dosti.

Kdor se torej noče učiti drugega jezika, naj ostane tam, kjer bode izhajal s svojim jezikovnim znanjem, in naj se ne usiljuje v kraje in med ljudi, katerih jezika ne pozna.

Priporočam torej, da se vsprejme resolucija častitega gospoda poslanca Kersnika in izrekam željo, naj bi častita nemška manjšina pokazala, da ima kaj dobrohotnosti do večine prebivalstva naše dežele. Te dobrohotnosti dosedaj nismo videli, zato, ako nam častita manjšina očita nestrpnost skoro pri vsakem političnem vprašanji, katero pride na razgovor, pač smemo reči, da vidi pezdur v očesu svojega bližnjega, bruna v svojih očeh pa ne.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Visoki zbor! Kar se tiče opazke gospoda poslanca Kersnika, da namreč sedaj pri imenovanji uradnikov véje nekaj hud veter, moram omeniti, da se nisem imel prilike opazovati, da res véje tak veter, in mislim, da ne bode tudi nihče drug, ki sodi nepristransko, mogel pritrditi besedam gospoda poslanca Kersnika.

Zavrtni pa moram trditev gospoda poslanca Hribarja, da se namreč imenujejo uradniki, katerih strankarstvo je znano. Navedel ni za to nobenih dokazov, mislim, da je njegova trditev popolnoma neopravičena, ki jo torej, kakor rečem, moram zavrniti.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich bin mit einer Ausführung des geehrten Herrn Abgeordneten der Stadt Laibach vollkommen einverstanden, nämlich mit derjenigen, welche sich darauf bezieht, daß, wie er sich ausdrückte, wir, die Minorität in diesem hohen Hause, die Zeitverhältnisse oder das Rad der Zeit nicht aufhalten und keine Aenderung in der Strömung, die einmal herrscht, herbeiführen werden. Insofern es sich um die Verhältnisse in diesem hohen Hause handelt, erkläre ich mich damit ganz einverstanden und zweifle nicht, daß unsere Bemerkungen sie nicht abhalten werden, Beschlüsse zu fassen, die nicht begründet sind und die vielleicht besser nicht gefaßt würden. Wenn ich mich daher zum Worte gemeldet habe, so that ich es in erster Reihe nur deshalb, um der Ueberraschung Ausdruck zu geben, daß in ihrer Tragweite so bedeutende Fragen hier gewissermaßen eingeschmuggelt werden sollen und bei einem Gegenstande zur Sprache gebracht werden, wo sich dessen niemand versteht,

niemand verstehen konnte. Es liegt natürlich für Sie kein rechtlicher, zwingender Grund vor, diese Fragen nicht einzubringen; allein wenn Fragen von dieser Bedeutung, deren Anregung in anderen Ländern eine große politische Action zur Folge hätte, in solcher Weise zur Sprache gebracht werden, dann gibt es hiefür nur zwei Erklärungen: entweder wollen Sie die Sache einschmuggeln, um etwas zu erledigen, woran Ihnen im Grunde nicht viel gelegen ist, oder Sie sind gezwungen, die Frage in dieser Form anzuregen, weil dies auf einem etwas klareren, offeneren Wege zu schwierig wäre. — Oder vielleicht ist dies nicht der Fall, vielleicht haben Sie einen anderen, mir unbekannten Grund, es auf diese Weise zu thun, aber das werden Sie begreifen, daß eine Discussion über einen Gegenstand, den man nicht kennt und nicht kennen kann, über den Wortlaut eines Antrages, den man von einer einmaligen Verlesung in seiner ganzen Tragweite unmöglich erfassen kann, einfach unmöglich ist. Wollen Sie die Frage zu einer ersten Discussion und Entscheidung bringen, so müssen Sie diese Umwege vermeiden; — das ist die erste Bemerkung, die sich mir unwillkürlich aufdrängt.

Eine zweite Bemerkung, die ich nicht unterdrücken kann, ist die — ich möchte damit aber keine principielle Debatte anregen, sondern will nur auf Grundlage der vorliegenden Thatfachen sprechen — daß ich glaube, daß dieser Antrag innerlich haltlos, in sich selbst nicht gerechtfertigt ist. Und warum? Der Herr Berichterstatter hat in loyaler Weise uns diejenige Verordnung, auf welche sich der gegenwärtige Zustand der Dinge in dieser Frage stützt, zur Kenntnis gebracht: ich danke ihm dafür, weil mir nur aus dieser Mittheilung eine oberflächliche Orientirung ermöglicht wurde.

Der Herr Antragsteller hat die Verordnung vom 10. October 1854 citirt, und diese Verordnung begründet die Grundlage der Prüfungsordnung, die heute, wie er sagt, beim Obergerichte oder bei den Gerichten, die es vertreten, in Geltung steht. Wenn ich diese Verordnung ins Auge fasse, so gestehe ich, daß ich thatächlich nicht begreife, wie man gegen dieselbe eine Einwendung erheben kann, nachdem sie den Wünschen, die soeben ausgesprochen worden sind, soweit dies unter den gegenwärtigen Verhältnissen möglich ist, vollkommen Rechnung trägt. Die Verordnung bestimmt nämlich, daß jeder Candidat das Recht hat, sich auch über seine Sprachkenntnisse in solcher Weise auszuweisen, um in seinem Prüfungsdecrete bestätigt zu erhalten, daß er wegen dieser seiner Sprachkenntnisse für die Anstellung an einem bestimmten Orte besonders qualificirt sei. Ist dies der Fall, so ist daraus zweierlei abzuleiten: 1.) daß ja die Regierung bei den Anstellungen, um die es sich handelt, selbst das Bedürfnis der Sprachkenntnisse überall im Auge hat und daß sie dort, wo dieses Bedürfnis vorhanden ist, auf die Kenntnis jeder bezüglichen Sprache auch Rücksicht nimmt und daß die Candidaten, die sich mit derartigen Ausweisen nicht präsentiren können, offenbar auch eine entsprechende Anstellung nicht finden. Das scheint mir, geht klar aus dieser Verordnung hervor. Aus dieser Verordnung, die den gegenwärtigen Verhältnissen also durchaus Rechnung zu tragen scheint, geht aber auch noch etwas anderes hervor, nämlich, daß, wie ich glaube, überhaupt mehr nicht verlangt werden kann. Warum nicht? Sie haben neulich den Antrag auf Errichtung einer Rechtsakademie mit slovenischer Unterrichtssprache gestellt. Die Gründung derselben hat offenbar die

Bedeutung, daß die Ausbildung in den Rechtswissenschaften auf Grundlage der einseitigen Kenntnis der slovenischen Sprache ermöglicht werde; würden Sie dies nicht ins Auge gefaßt haben, so würden sie den Antrag nicht gestellt haben. Der Antrag mag berechtigt sein oder nicht, aber diese Tendenz muß er haben. Wenn Sie aber dadurch implicite zugestanden haben, daß diese Ausbildung in slovenischer Sprache bis heute nicht möglich war, also auch nicht besteht, so folgt daraus, daß das, was Sie verlangen, nicht möglich ist, denn Sie verlangen die Ablegung der Richtersprüfung in slovenischer Sprache, und wenn Sie aber in demselben Athemzuge erklären: «Wir besitzen nicht die Ausbildung dazu», dann verlangen Sie etwas, was nicht ausführbar ist. Darin liegt der innere Widerspruch zwischen dem Antrage, den Sie stellen, und den Dingen, wie sie sich in Wirklichkeit verhalten. Ich glaube, auch das ist nicht ohne Bedeutung, daß Sie selbst diejenigen Competenten, welche über die Kenntnis der slovenischen Sprache allein die Prüfung ablegen wollen, in eine sehr schwierige Lage versetzen, in die Lage nämlich, diese Prüfung in Zukunft vielleicht nicht mehr ablegen zu können, weil sie wohl die genügenden Sprachkenntnisse, aber nicht die nothwendige juridische Ausbildung in dieser Sprache besitzen. Das wollen Sie ja doch nicht! Wenn nun auf einer Seite den Bedürfnissen ganz entsprochen wird, weil im Sinne der jetzt bestehenden Normen die Möglichkeit und die Verpflichtung der Regierung besteht, darauf zu sehen, daß jedermann an einem bestimmten Orte mit den nothwendigen Sprachkenntnissen ausgerüstet sei, Sie aber andererseits Dinge verlangen, die praktisch nicht ausführbar sind, so kann man nicht mit Unrecht behaupten, daß Ihr Antrag an einer inneren Unmöglichkeit leidet. Dies mußte hervorgehoben werden. Ich habe aber noch etwas anderes beizufügen. Die letzten Bemerkungen des Herrn Abgeordneten der Stadt Laibach stehen in grollem Widerspruche mit den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Dr. Schaffer, insoferne er nämlich wirklich der Ansicht sein sollte, daß die Kenntnis der deutschen Sprache in Oesterreich für den Staatsbeamten keine Nothwendigkeit sei oder doch in kürzester Zeit wenigstens keine Nothwendigkeit mehr sein werde. Ich glaube nicht, daß hier der Ort ist, die große Frage über die Staatssprache aufzurollen, aber auf eines möchte ich Sie doch aufmerksam machen: es ist nicht ganz richtig, daß derjenige, der seine Rechtsstudien auf einer slovenischen Universität in slovenischer Sprache zurückgelegt haben wird, in den Staatsdienst wird aufgenommen werden können, ohne vorher den Beweis der Kenntnis der deutschen Sprache erbracht zu haben. Es ist wahr, was der Herr Abgeordnete der Stadt Laibach ausgeführt hat, daß für die Hörer der böhmischen Universität die Verpflichtung nicht mehr besteht, bei den Rigorosen die Kenntnis der deutschen Sprache nachzuweisen, aber die weitere Verpflichtung, die vollständige Kenntnis der deutschen Sprache beim Eintritt in den Staatsdienst nachzuweisen, diese besteht heute so gut, wie früher, sie ist eine absolute Nothwendigkeit. Es ist dies durchaus nicht eine sprachliche Annahme — als solche kann sie kein ernstlicher Politiker ansehen — sondern es ist dies die Grundbedingung der Möglichkeit einer einheitlichen Verwaltung des Staates. Das ist eine staatsrechtliche Frage, die vitalste Frage im Interesse des Staates, und in diesem Sinne glaube ich, daß jedermann, der für dieses staatliche Postulat eintritt, der nach seinen

Kräften dafür wirkt, daß diese Grundlage der einheitlichen Verwaltung und des Staates selbst nicht erschüttert werde, daß er zwar nur seine Pflicht, aber seine erste und wichtigste Pflicht erfüllt. — Nur in diesem Sinne und in keinem nationalen Sinne, nur aus diesen Gründen kann ich für die Anträge nicht stimmen, weil sie in ihrer inneren Begründung nicht stichhältig erscheinen und weil ich die innige Ueberzeugung hege, daß auf diesem Wege zum Wohle des Staates nicht das geschieht, wozu ein jeder nach seinen Kräften beizutragen verpflichtet ist. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.)

Poslanec Kersnik:

Visoki zbor! Obračati se hočem le proti zadnjemu častitemu gospodu predgovorniku, ker se mi vidi, da je le njegov ugovor bil nekoliko stvaren. Pred vsem pa se moram zagovarjati proti predbacivanju, da sem hotel s svojo resolucijo napraviti neko utihotapljenje, «Einschnüggelung». Jaz mislim, gospôda moja, da se je oni moment, ki je jedro té resolucije, že tolikokrat razpravljaj tukaj kakor tudi zunaj zbornice, da je vsakdo toliko poučen o tej stvari, da ni treba o njej nobene posebne komisijonelne ali odsekovne razprave. Ko sem stavil to resolucijo, je vsak vedel, kako mu je soditi; in da to vedó tudi gospodje z one strani, to so nam ravno s svojimi govori jasno spričali. Torej se ne more reči, da kaj utihotapljam, ampak mi stopamo pri priliki, katera se nam zdi primerna, s popolno jasno zahtevo pred visoki zbor, in zato mislim, da je bila ona opomba popolno neutemeljena.

Rekel sem, da ministerska odredba z leta 1854. zaradi tega ne zadostuje, ker se tako praktikuje, da postane popolno iluzorična. Ne le oni, ki je izpit delal, ampak tudi drugi, kateremu so vladajoče okolščine znane, vé, kako krivično se praktikuje ona mogočnost za kandidata, delati izpit v slovenskem jeziku. Njega ekszellenca pravi dalje, da smo mi resolucijo za pravno akademijo zaradi tega sklenili — tako sem ga razumel, — da nam bode potem mogoče tudi ta izpit pri sodišči napraviti v slovenskem jeziku, da namreč le pridemo s predlogom, gledé katerega smo zadnjič začeli zidati od zgoraj, ker smo videli nemogočnost, da spodaj ne izhajamo. Jaz moram reči, da mi je to neumevno! Opozarjam, kako se je predavalo na nemških univerzah stoletja in stoletja samo v latinskem jeziku, in da so se tudi izpiti vršili samo v latinskem jeziku, in uradniki so potem vender lahko delovali mej ljudstvom, — pa zakaj? Ker so poznali tudi nemški jezik, jezik naroda, mej katerim so živel. Ravno v tem smislu pa je navedena odredba pomanjkljiva. Jaz se ne bojim poudarjati, da mora po mojem mnenji uradnik, služeč v naši deželi, več biti nemškega jezika, ali ravno tako mora tudi slovenski znati, in opozarjam Vas, da so se vže mnogi Nemci ravno pri naši deželni upravi in tudi semtertja pri različnih sodiščih bolje naučili slovenskega jezika, kakor marsikateri uradnik, ki je rojen tukaj in vedno občuje s slovenskim občinstvom. Zahteva naša torej ni neizpeljiva. Namen naš pa ni, doseči zgolj slovenski izpit, ampak le garancijo, da pokaže kandidat v momentu, ko polaga

račun o drugih svojih zmožnostih, da zna tudi slovenski. To je dovolj jasno izraženo in mislim, da tudi na nobeno stran ni nevarno. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Ogorelec:

Ne!

Deželni glavar:

Zeli kdo, da se predlog upravnega odseka še enkrat prečita?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj preidemo na glasovanje o predlogu gospoda poslanca Kersnika in prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Omenjati imam gledé 10. točke dnevnega reda, da mi je gospod poročevalec naznanil, da se je stvar še včeraj sklenila in da je treba gledé utemeljevanja tega predloga z ozirom na svoto, katero namerava predlagati finančni odsek, še posebnega statističnega gradiva. Torej se priporoča, da stvar odstavim od dnevnega reda.

Prestopimo k 11. točki, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Dvor zavolj podpore za napravo brvi čez Krko.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Hof um Bewilligung einer Unterstützung für die Errichtung eines Steges über die Gurf.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Županstvo v Dvoru se je obrnilo do visokega deželnega zbora s prošnjo za podporo za napravo brvi čez Krko. V tej prošnji navaja, da se nahaja vas Stavčavas, zbog tega, da ni nobenega bližnjega mostu in nobene brvi čez Krko in ker mora vsakdo, ki hoče iti k županstvu v Dvor ali k okrajnemu glavarstvu v Novomestu, po velikem, celo uro trajajočem ovinku in po slabi poti iti poprej v Žužemperk in od todi po okrajni cesti zopet nazaj, tako, da bi v slučajih kakega požara ne bilo mogoče sosedni vasi priti v pravem času na pomoč in da mora duhovščina, kadar hoče priti h kakemu bolniku s svetim obhajilom ali pa maševat v Stavčavas, vselej rabiti

slabo in dolgo občinsko pot na desni strani Krke, med tem ko bi lahko prišla tja v veliko krajšem času po okrajni cesti na levi strani Krke, ako bi bila kaka brv. V ravno taki zadregi so gledé zdravnika in gledé otrok obiskajočih šolo v Dvoru in zatoorej želé prebivalci iz Stavčevasi, da se napravi med Stavčovasjo in Brodom brv čez Krko. Občinski odbor v Dvoru je sklenil, da napravi tako brv in sicer ob troških vasi Stavčavas, ob enem pa prosi pri visokem zboru za podporo, ker je dotična vas jako siromašna. Finančni odsek je priznal, da bi ta vas, ki plačuje komaj 300 gld. predpisanega davka, nikakor ne mogla sama premagati troškov, katere je stavbinski odsek c. kr. okrajnega glavarstva v Novem mestu proračunil na 670 gld. in ker visoki deželni zbor za podpore za take zgradbe itak že postavlja nek znesek v proračun deželnega zaklada, in ker je finančni odsek menil, da je prošnja upravičena in da bi bilo torej umestno, dovoliti za napravo brvi neko podporo, zato predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja županstva v Dvoru se izroča deželnemu odboru z naročilom, da dovoli za napravo brvi čez Krko med Stavčovasjo in Brodom primeren donesek iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 12. točki dnevnega reda, to je:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji cestnega odbora v Trebnjem, da bi se okrajne ceste posipale kakor do zdaj.

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Treffen, daß die Straßenbeschotterung wie bis jetzt vorgenommen werde.

Poročevalec Detela:

Visoki deželni zbor! Čast mi je poročati v imenu finančnega odseka o prošnji cestnega odbora v Trebnjem gledé neke olajsave pri vzdrževanju okrajnih cest. Prošnja se glasi: (bere — ließt):

«Vsled cenjenega dopisa deželnega odbora z dné 27. maja t. l., št. 3423, je okrajni cestni odbor Trebanjski povabil k seji dné 20. septembra tudi občinske zastopnike ter većinoma občinske odbornike, da se izrazijo zaradi naprave gramoza, kateri se mora po sklepu visokega deželnega zbora z dné 28. julija 1889, dež. zak. št. 17. po § 12. iz cestnega zaklada za nasip okrajnih cest preskrbeti. Ker okrajni cestni odbor za tekoče leto 1890. ni vzel potrebne svote za gramož v proračun, se torej za leto 1890. ne morejo drugače

posipati, nego kakor je bila dosedaj navada, da vsak davkoplačevalec posuje njemu odmerjeno cesto sam, in si torej tudi vsak za svojo cesto potrebni gramoz pripravi, kakor ve in zna. Želja cestnega odbora in občinskih zastopnikov je, da bi se okrajne ceste tudi zanaprej tako posipale, kakor je bilo to do sedaj v navadi, in da si vsak gramoz preskrbi za svojo cesto, kjer more in hoče.

Da bi cestni odbor za napravo potrebnega gramoz za leto 1890. dolg delal, to nikakor ne kaže, ker bi se s tem cestna naklada za prihodnje leto podvojila, davki, zlasti pa naklade rasto od leta do leta tako, da je davkoplačevalcem že sedaj to toliko breme, da ga komaj prenašajo. Za denar je dandanes hudo na Dolenjskem, letine so slabe bile sedaj že več let zaporedoma, vina ni, in kar je družega letošnjega pridelka, zalegel bo komaj kmetovalcu za obresti od dolga, katerega je v slabih letinah napravil, če ga bode mogel sploh za denar spečati. Zaradi tega pa bode vsak davkoplačevalec rajši sam zaslužil to, kar bi mogel za gramoz pri davkih plačevati, če se bode to dovolilo.

Visoki deželni zbor naj bi blagovolil dovoliti, da se v tem okraji tudi zanaprej posipajo okrajne ceste tako, kakor je bilo to do sedaj v navadi.»

V tej prošnji se zahteva nekaj, kar je naravnost nepostavno, namreč, da bi se gramoz za okrajne ceste ne napravljaj ob troških cestnega zaklada, temveč, da bi kakor dosedaj posestniki sami napravljali in dovajali gramoz. Ker se to ne strinja s §. 12. cestne postave, je itak nemogoče, da bi visoki zbor se na to prošnjo oziral ter nekaj dovolil, kar je naravnost proti postavi. Vidi se pa tudi iz vse prošnje, da tukaj gre le za to, da bi se prosilcem olajšalo delo, kajti v prošnji se pravi, da bi posipal cesto vsakdo sam, kakor ve in zna. Kako to znajo posamezniki, o tem imamo dovolj žalostne skušnje in ravno zato se je določilo v §. 12. cestne postave, da mora cestni zaklad skrbeti za gramoz. To je velika olajšava za posestnike, kajti posameznikom ni mogoče, da si napravljajo dobrega gramoz, kakoršen je potreben za ceste.

Z ozirom na to, da prošnja nasprotuje določilo §. 12. cestne postave, predlagam v imenu finančnega odseka, da se prošnja odkloni in izroči deželnemu odboru, kateri naj pouči cestni odbor v tem oziru.

Nasvet se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja okrajno-cestnega odbora v Trebnjem se odkloni, ter se naroča deželnemu odboru, naj okrajno-cestni odbor pouči, da je postopati strogo po določilih deželne postave z dné 28. julija 1889.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 13. točki dnevnega reda, to je:

13. **Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona o zemljiško-knjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malóstnih zemljiško-knjižnih stvareh (k prilogi 47.) in o peticiji kranjske notarske kamore.**

13. **Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen (zur Beilage 47), und über die Petition der kranjschen Notariats-Kammer.**

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki zbor! Častiti gospod poslanec Pfeifer in tovariši so stavili nasvet, da naj bi se za vojvodino Kranjsko napravila deželna postava v zmislu državnega zakona z dné 5. junija 1890, drž. zak. št. 109. V zvezi s to zadevo je tudi peticija kranjske notarske kamore, ki je bila odkazana upravnemu odseku v posvetovanje, in katera se bode tudi rešila ob enem s to točko.

Kar se tiče stvari same, pretresal je upravni odsek nasvet, katerega je stavil gospod poslanec Pfeifer, na vse strani resno in temeljito. Pred vsem je pripoznal upravni odsek in tudi jaz pripoznavam to, da se je nasvet stavil iz najboljše volje, da se hoče s tem nasvetom ustvariti boljše stanje za naše kmetско ljudstvo. Treba je torej pomisliti in presoditi, ali se tisti dobrovplivni namen, katerega hočejo doseči gospodje predlagatelji, v resnici da doseči z predležčim nasvetom. Upravni odsek se ni mogel prepričati o tem, da bi se dalo s takim zakonom v resnici pomagati ljudstvu po deželi. Postavil se je na neko stališče, katero je v obče pripoznalo od avtoritet v Avstriji in drugod. Visoka zbornica ima tu v ozir vzeti pred vsem, da se je z novo zemljiško knjigo vpeljala ustanovitev, katera jako koristno vpliva na razvoj javnega življenja. Zemljiška knjiga je tako koristna in silno potrebna ustanovitev, da se ji ne sme izpodkopati niti najmanjša podlaga. Realni kredit zahteva, da je zemljiška knjiga ustanovljena na dobri podlagi, in ako hočemo imeti realni kredit, potem moramo imeti dobro javno knjigo. Realni kredit zahteva težke kautele in te so neobhodno zvezane s troški. To vidimo na Angleskem in na Francoskem in v vsaki državi, kjer se hoče imeti zdrav realni kredit, treba je zaupanja vrednih javnih knjig. Troški se v tem oziru ne morejo odstraniti in se ne bodo mogli nikdar odpraviti. Zaradi tega si je moral upravni odsek predočevati, kak uspeh bi se dosegel z novim zakonom na Kranjskem glede zemljiške knjige. Visoki zbornici je znano, s kako težavo se je rodila postava, na katero se sklicujejo gospodje predlagatelji. Tendencija tega zakona je, da se pri bagatelah odpravi legalizacija. Veliko se je posvetovalo, skorej celih 15 let, dokler se ni rodil zakon, kateri določuje, da naj se pri bagatelah, katere spadajo v javne knjige, odpravi legalizacija. Tendencija držav-

nega zakona je torej, da se odpravi legalizacija samo za malenkostne stvari, ki ne morejo mnogo vplivati na javne knjige, niti na realni kredit. Ta tendencija se mora imeti pred očmi pri današnjem posvetovanji. Sedaj pa je treba vzeti v roke statistične date in te so za današnje posvetovanje odločilnega pomena. Mi bi morda ne nasprotovali predlogu, če bi bilo dokazano, da so tiste zadeve, za katere gre tu, za kranjsko deželo v istini bagatelne. Če bi bilo dokazano, da gre za bagatelne stvari, bi bila zadeva brez pomena, ali to pa ni resnica. Parceliranje je žalibog pri nas splošno razvito, posamezna posestva so tako razkosana, da je groza, rekel bi, razbita so v atome, in zaradi tega ima naša javna knjiga opraviti skorej brez izjeme z malenkostim. Na Kranjskem se je, kakor vidim iz izkaza, kateri se je sestavil do leta 1888, sklenilo pogodbe o zemljeknjižnih lastninah, ki so v vrednosti pod 100 gld., 3147, tistih pa, katerih vrednost presega 1000 gld., 3670. S tem je torej za Kranjsko dokazano, da bi polovica, ali skorej polovica vseh pravnih poslov, s katerimi se peča naša javna knjiga, spadala pod novi zakon. Ako je to dokazano, potem se sme brez daljšega pomisleka trditi, ako sprejememo novi zakon, da se s tem omaje glavni steber, na katerega je oprta naša javna knjiga. Reči se mora, da bi bil uspeh novega zakona naravnost v nasprotju s tendencijo, katero ima prvotni državni zakon v sebi, ker je tendencija državnega zakona le ta, da se odpravi legalizacija le gledé zadev, ki so bagatelne in brez posebnega vpliva na javno knjigo. Zaradi tega je bil upravni odsek mnenja, da bi bilo nevarno sprejeti novi zakon, nevarno že zato, ker bi se z njim z našo javno knjigo zagazilo v neurejene razmere. S tega stališča moramo se izreči proti predlogu gospoda poslanca Pfeiferja in tovarišev.

Pomisliťi je pa tudi še druge okolnosti. Vedno se naglaša, da hočemo z novim zakonom našemu kmetu, ki plačuje toliko davka, ki ima toliko bremen, olajšati njegov stan s tem, da bi se mu prihranilo mnogo časa, katerega naj uporablja bolje na polji ali za druga dela, in da bi se mu prihranilo tudi mnogo denarja, katerega isto tako lahko drugod porabi. Upravni odsek je torej preudarjal, ali bi se s tem zakonom v resnici dalo doseči kaj koristi za kmeško ljudstvo. Gospôda moja, Vi veste in poznate predpise zakona gledé uravnave javnih knjig. Tam je kod pisano, da mora imeti vsaka listina, ki naj pride v javno knjigo, svoje posebne lastnosti, da ima strogo sestavljena biti po dotičnih predpisih. Pred vsem mora imeti pravni naslov — kaj je to, na deželi malokdo ve — na drugi strani pa mora se natanko navesti številka zemljiškoknjižne vloge, na kateri naj se kaj spremeni. Vprašal se je upravni odsek, ali je ljudstvo že tako razvito, da bi si brez težave napravljalo takih listin? Moral si je odgovoriti, da ljudstvo v naši deželi še ni tako razvito, da bi se po deželi napravljale potrebne in take listine, kakor jih more rabiti zemljiškoknjižni urad. Tukaj pa je vender odprta široka steza, po kateri bi se prišlo do takih listin. To se pravi, v naši deželi je malo sposobnih ljudi, ki bi se umeli na to stvar; vender pa se bode dobil neki stan, ki

se bo pečal z njo, stan, ki je vsakemu znan. To so zakotni pisarji, katere zakon ostro preganja, kateri pa se vender ne odstranijo. Ta stan deluje še vedno med nami in je posebno po deželi med priprostim ljudstvom močno razvit. Z novim zakonom bi se podalo tem zakotnim pisarjem sredstvo, s katerim bi svoj posel zelo razširili. Bati se je, da bi potem zakotno pisarstvo poglalo v klasje in se tako razvilo kakor še nikdar. Gospodom je pa znano, da zakotni pisarji niso ceneji, temveč dražji, kakor advokat in notar, ki oba v istini visoko računata. Skusnja kaže, da je zakotni pisar, če smem tako reči, najdražji advokat in notar. Ker bodo zakotni pisarji dražji od notarjev in advokatov, bi se torej z nasvetovanim zakonom kmeškemu ljudstvu ničesar ne prihranilo.

Na drugi strani se je trdilo, da bi se kmeškemu ljudstvu z novim zakonom dalo prihraniti mnogo časa, katerega mora sedaj tratiti s potom k notarju, v urad itd. Ali tudi ta trditev se mi zdi neutemeljena. Javne knjige se vzamejo le v poštev, kadar se hoče kaj kupiti ali vzeti kaj denarja na posodo. Gospodje predlagatelji pravijo, da kmetu potem ne bo treba iti v mesto. Jaz mislim, da to mnenje ni utemeljeno; kajti če tudi dobimo novi zakon in če bode kdo kaj hotel kupiti, ne bo napravil kupnega pisma z zakotnim pisarjem, ampak kupec bo zahteval in rekel: »pojdiva v mesto, da pregledava javno knjigo, če je kaj dolga na posestvu intabuliranega.« To je vender logično. Ravno tako bode delal oni, ki hoče komu posoditi denarja, kajti takih upnikov ne bode našli, ki bi posojevali denarja na kako posestvo, ne da bi se ozirali na to, koliko je pred njimi vknjiženega dolga. Posojevalec in kupec se morata vender o razmerah poučiti, to zahtevajo redne razmere. Kmet bode moral torej tudi pozneje hoditi v mesto, kakor je hodil do sedaj, in ljudstvu si tudi časa ne bo prihranilo. Upravni odsek je bil še celo mnenja, da bode ravno nasprotno nastalo, nego to, kar hočejo doseči gospodje predlagatelji. Na eni strani bode ljudstvo imelo več stroškov, na drugi strani pa tudi več potov. Da bodo troški večji, se lahko dokaže. Listine, ki gredo v javno knjigo, morajo biti napravljene natančno po posebnih gotovih predpisih, pa tudi prošnje, ki spadajo v javne knjige, morajo se napraviti po posebnih in gotovih predpisih. Tudi vprašanje kolekovanja je silne važnosti. Zakotni pisar bo pismo kolekoval deloma premalo ali deloma previsoko ter listino in prošnjo pokvaril. V javni knjigi bodo videli, da se ne da ničesar napraviti, in konec bo ta, da bo kmet dobil odlok, da je vse odbito, ker cela listina ne zadostuje določbi §. 31. zemljiško-knjižnega zakona. Kmet bo dobil prošnjo nazaj in potem bo šel še enkrat v mesto in se nazadnje vender zatekel k notarju, kajti ta je zanesljiv. Pri vsem tem treba pomisliti še nekaj drugega. Prošnja bo premalo kolekovana ali se ji pa pristojbina ne bo priložila. Znano Vam je, kako velikanske so globe v kolekovanskih zadevah, in usojal bi si trditi, da bode nasledek novega zakona ta, da bodo troški za davčne globe znašali toliko, kolikor plačujejo kmetje sedaj za legalizacijo. Kmet si torej, bodisi na troških, bodisi na času, ne bode ničesar prihranil. Po mojem mnenju

in po mnenji upravnega odseka bode stanje še slabše, tako da bode kmet plačeval zakotnega pisarja, potem pa še notarja v mestu in kazni gledé kolekovanja. In še nekaj je moral naglašati upravni odsek. Tudi državni zakon zahteva gotove kavtele za vsako listino, ki naj je oproščena legalizacije. Podpisati se smete dve priči, ki imate natanko dostaviti svoj stan, posel itd. In te priče bodo morale biti verodostojne »gläubwürdig«. Že to tekstiranje je silno nevarno za prakso javnih knjig, kajti zakon ne določa, kako naj se sodišče ali javna knjiga prepriča, ali sta svedoka taka, da se lahko smatrata za zaupna moža. Sodišču je pripuščeno prosto polje in more svedoka zavriniti, češ, meni se ne zdita zaupljiva. Sodišče si ne bode moglo pomagati drugače, nego da bode imelo vsakega za zaupljivega ali pa vsakega za nezaupljivega. Zato je zakon za prakso nevaren, ker bo sodišče lahko vsako prošnjo odbilo, samo da izreče, da ta ali oni svedok ni zaupljiv. Dalje se mora pomisliti, da se bode tudi lahko zgodilo, da pozabi svedok dostaviti na listino svojo obrt ali da kake druge rubrike ne bode izpolnil, kakor jih zahteva državni zakon. Vse to bi bili vzroki, zavriniti operat, češ, da ni sposoben za javno knjigo.

Končno še nekaj. O tem mislim, je vsa visoka zbornica popolnoma prepričana, da je koristna javna knjiga za javno življenje in javni kredit in da se ta javna knjiga ne sme izpodkopati. Na drugi strani pa ima tudi lastnosti, da, če pride prebrisanemu človeku v roke, jo ta lahko porabi v različne namene in sleparije. Zategadelj so učenjaki in avtoritete odločno za to, da se vpeljejo kavtele, da se zavod ne spravi na tako polzko stezo, da bi naravnost služil takim sleparjem v korist. O tem govoriti ni moja naloga, dalo pa bi se veliko povedati. Dognano je, da se dá lahko slepariti z javno knjigo; ako pa sprejmete, kar nasvetuje častiti gospod predlagatelj, podali bi s tem sleparjem mnogo več svobode, nego so jo imeli do sedaj. Opozarjal bi tu le na en slučaj. Mnogo imamo ljudij, kateri se izseljujejo v Ameriko, in vselej, kadar kdo odpotuje, vidimo, da likviduje svoje premoženje, bodi si, da proda svoje posestvo, bodi si, da ga obremeni ter dobi kakih 300 do 400 gld. in si s tem pomaga čez morje. Vzemimo, da hočejo trije v Ameriko, in da dobe koga, ki jim posodi 600 gld. na neko posestvo. Recimo, da je posestvo vredno 800 gld. in da je 800 gld. vknjiženih za nekega upnika, ki je toliko časa varen, dokler se dolg v javni knjigi ne izbriše. Lastnik hoče v Ameriko in si hoče izposoditi 600 gld., katerih pa ne dobi. Dobi jih pa na posodo od kake ne posebno prebrisane glave, ki ima nekaj krajcarjev. Temu pravi, posodi mi 600 gld., poglej, na mojem posestvu je vknjiženih 800 gld., ali tu imam pobotnico, izbrisali bomo onih 800 gld., z nova pa tebi vknjižili tirjatev za 600 gld. Če dobi lastnik zadolženega posestva še dve priči, ki sta z njim pod eno odejo, je prav lahko mogoče, da se lahkoverni človek dá premotiti in da posodi 600 gld. zanašaje se na omenjeno pobotnico. Pozneje dobi prvi upnik iz javne knjige obvestilo, da se mu je tirjatev izbrisala. Med tem časom je lastnik posestva z denarjem že v Ameriki in ravno tako oba svedoka! Seveda prvi

upnik svojega denarja vsled sleparske pobotnice ni izgubil, ampak oni ga zgubi, ki je posodil tistih 600 gld. naslanjaje se na sleparsko pobotnico. Z eno besedo, nevarno je, ljudem povedati, da se javna knjiga tudi lahko porabi za sleparije, in ker je upravni odsek mnenja, da bi se prav lahko našle prebrisane duše, ki bi se dale zapeljati, da bi sleparile, zato se je izrekel proti nasvetu gospoda poslanca Pfeiferja in tovarišev. Z ozirom na vse te razloge in z ozirom na peticijo kranjske notarske kamore predlagam v imenu upravnega odseka, da se o nasvetu gospoda poslanca Pfeiferja in tovarišev preide na dnevni red.

Abgeordneter Baron Wurzbach:

Wenn niemand gegen den Antrag des Verwaltungsausschusses spricht, so habe ich keinen Grund denselben zu vertheidigen; ich stimme demselben vollkommen bei, werde für denselben stimmen und verzichte aufs Wort.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Obžalujem, da je upravni odsek odklonil moj predlog, katerega sem sprožil z namenom, prihraniti davkoplačevalcem nekoliko novcev in daljnih potov, kar v sedanjem času — ko postaja borba za vsakdanji kruh in za gospodarski obstanek vedno težavnejša — vsaka prihranitev v poštrev pride, če je še tako malenkostna.

Leta 1874. je naš deželni zbor pri enaki obravnavi sklenil z 26. glasovi proti 1, da se sploh odstrani posilno legalizovanje — danes pa, ko se vdrugič obravnava približno enaka zadeva, priporoča večina upravnega odseka, da naj še za naprej obstoji posilno legalizovanje.

Sicer pa o tej zadevi ni še zadnja beseda govorena, gotovo bode ta ali enaki predlog — če tudi danes pade — pri drugi priliki v tej visoki zbornici od smrti vstal.

Nečem nobenega gospodov poslancev poučevati, prosim pa gospoda predsednika, konstatovati razmerje glasov, ki bo morebiti služilo v pojasnilo pri mogočem prihodnjem posvetovanji enake zadeve.

Poslanec Pakiz:

Visoki deželni zbor! Čuden se mi je zdel zaговор; častiti gospod poročevalec že v odseku in tu v visoki zbornici ni spremenil ga veliko. Ne umem, zakaj da čudno izgleda v očeh gospoda poročevalca državna postava, ki se je sklenila, da se je more poslužiti vsaka dežela. Gospod poročevalec je že v odseku omenjal, da naše ljudstvo za kaj tacega še ni zrelo, da je premalo izurjeno in izobraženo, akoravno se vem natanko spominjati, da je gospod poročevalec pri drugih prilikah naše ljudstvo drugače slikal in navajal, da je zavedno in olikano, in se ne dá zapeljavati. To se torej nekako čudno ujema. Gospod poročevalec je govoril o zakotnih pisarjih, da bi imeli prosto roko. Vsaj jih zakon ne vzame v zaščito in tudi jaz ne. Kjer so sodniki taki, kakor ga imamo mi — pa častiti gospod tovariš, ki sedi tu v visoki

zbornici, naj ne misli, da ga hočem hvaliti — kjer so torej sodniki taki, kakor je naš Ribniški gospod sodnik, tam se ni bati, da bi se ljudstvo zapeljalo po zakotnih pisarjih, katerih mi komaj poznamo. Ali kolikor je mojih volilcev, hodijo radi k sodniku. K notarju ljudje težko hodijo v malenkostnih zadevah, posebno oni, ki nimajo voza in imajo dolgo pot do njega. Troškov se bojé ljudje, postave pa ne želé iz sovražtva do notarjev. Mogoče, da so drugod notarji s svojimi računi presilni, ali to ni moja stvar. Dolžnost me pa véze prav toplo priporočati, da se predlog gospoda poročevalca zavrne in prosim, da se sprejme predlog častitega gospoda poslanca Pfeiferja, da se odpravi legalizovanje pri malenkostnih zadevah. Ob jednem predlagam ustmeno glasovanje.

Abgeordneter Baron Wurzbach:

Gegenüber den Ausführungen der geehrten Herren Vorredner möchte ich mir erlauben den Antrag des Verwaltungsausschusses mit einigen Worten zu unterstützen. Ich beschränke mich auf eine kurze Prüfung der Gründe, welche den Antrag des Herrn Abgeordneten Pfeifer veranlassen haben dürften.

Die Legalisirung kostet Geld und Zeit. Sie ist für Personen, welche an einem fremden Orte eine Urkunde unterfertigen oder welche vom Amtssitze eines Notars entfernt wohnen, oft thatsächlich mit Schwierigkeiten verbunden. Nun sollen bei geringfügigen Grundbuchsachen Geld und Zeit gespart und alle Schwierigkeiten vermieden werden, indem man die notarielle Legalisirung durch die Unterschrift zweier glaubwürdigen Zeugen ersetzt. Dies scheint bei oberflächlicher Betrachtung richtig zu sein, in Wahrheit aber ist es nicht richtig. Die Kosten der Legalisirung sind wirklich nicht bedeutend. Jedes Rechtsgeschäft ist mit Kosten verbunden, neben welchen die Kosten der Legalisirung thatsächlich verschwinden. Am wenigsten können die Legalisirungskosten demjenigen bedeutend erscheinen, welcher Beträge bis zu 100 fl. für geringfügig hält. Jedenfalls würden die Zeugen mehr kosten, als die notarielle Legalisirung, indem insbesondere bei der ländlichen Bevölkerung alsbald eine unvermeidliche Zeugengebühr entstehen würde. Wichtiger ist die durch den Legalisirungszwang entstehende Zeitverlängerung. Diese erscheint jedoch am grünen Tische größer, als sie in Wirklichkeit ist. Denjenigen, welche in der Nähe eines Notars wohnen, dürfte das Herbeischaffen von Zeugen mehr Zeitverlust und Mühe verursachen, als die Legalisirung. Allein auch die gesammte ländliche Bevölkerung und sogar derjenige Theil derselben, dessen Wohnung vom Amtssitze eines Notars weit entfernt ist, wird durch den Legalisirungszwang wenig belästigt, weil die Legalisirung fast ausnahmslos zugleich mit verschiedenen anderen Geschäften besorgt werden kann. Die Leute müssen häufig zum Amtssitze eines Notars kommen, um Steuern zu zahlen, Tagelöhne zu besorgen, um Märkte zu besuchen und ihre Erzeugnisse zu verwerten und insbesondere auch, um die dem Legalisirungszwange unterliegenden Urkunden verfassen zu lassen, so daß ein weiter Weg bloß zum Zwecke einer Legalisirung nur in den seltensten Fällen nöthig ist. Wirklich beschwerlich ist der Legalisirungszwang nur in dem Falle, daß jemand in die Lage kommt, eine Legalisirung an einem ganz fremden Orte zu benöthigen. Dieser einzige und wohl nur höchst selten eintretende Nachtheil des

Legalisirungszwanges ist leider unvermeidlich, weil er nur durch die gänzliche Aufhebung desselben beseitigt werden könnte. Bedenklich dagegen erscheint die Einreihung der Eintragungen im Werte bis zu 100 fl. unter den Begriff «geringfügige Grundbuchsachen». Werte bis zu 100 fl. sind eben für die minder Bemittelten, welchen der vorliegende Antrag eine vermeintliche Erleichterung verschaffen will, sehr bedeutend.

Ueberhaupt dürfte nur dem Berechtigten selbst das Urtheil zustehen, ob sein Recht geringfügig sei oder nicht. Jedenfalls aber halte ich es für unzulässig, das Recht der Minderbemittelten als geringfügig zu erklären und ihm den Schutz zu entziehen, welchen man für die Wohlhabenderen als nothwendig erachtet.

Ich bin überzeugt, daß die beabsichtigte Einschränkung des Legalisirungszwanges niemandem Nutzen bringen und insbesondere die ländliche Bevölkerung in bedenklichster Weise benachtheiligen würde.

Ich erlaube mir daher den Antrag des Verwaltungsausschusses dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen. (Klici na desni: — Rufe rechts: «Sehr gut!»)

Poslanec Višnikar:

Visoki zbor! Ker me je ravno poprej apostrofoval častiti gospod poslanec Pakiz in ker je tudi predmet dovolj važen, dovoljeno mi bodi, da spregovorim tudi jaz nekoliko besedij. Akoravno je zakon, ki je ravnokar predmet našega posvetovanja, po mojem prepričanju nezasluženo zadobil toliko popularnost, in akoravno se zanima več častitih gospodov tovarišev zanj tako živahno, je vender moja dolžnost, izrekati, da se popolnoma in z veseljem strinjam z nasvetom častitega gospoda poročevalca. Moje prepričanje je po skušnjah, ki jih imam, da bi zakon nikakor ne koristil našemu kmetskemu prebivalstvu, ampak da bi bil kvari pravni varnosti in škodljiv ogromni večini prebivalstva naše dežele. Jaz sem tudi kmetski sin, sin najpriprostejega kmeta ter služujem že šestnajst let kot sodni uradnik skorej ves čas na deželi. Prosim torej, da mi ne štejete v neskrupnost ali predrznost, ako si usojam prisvajati si v tej zadevi nekako mesto izvedenca. Nihče mi ne more očitati, da govorim pro domo, kajti, ako se legalizovanje odpravi, ima sodnik manj opravila in to bi bilo zanj torej olajšanje. Nimam torej povoda govoriti za se, in imeti moram tehtne razloge, ako se izrekam proti nasvetu gospoda poslanca Pfeiferja. Kaj navajajo gospodje predlagatelji v državnem zboru za ta zakon? Pravijo, da hočejo tako nasproti priti željam stiskanega kmetskega prebivalstva, da je legalizovanje drago, brez pomena in morebiti nevarna formaliteta. Dalje menijo, in to posebno poudarjajo, da bo to novo postopanje z dvema pričama bolj zanesljivo, «daš dabej in verlässlicherer Weise vorgegangen werde». Kako bi to imenoval? Da bi bilo bolj varno, ako se dotična listina napravi v zganjariji z zakotnim pisarjem, kakor pa pred sodnikom ali notarjem, tega ne umem. Pravi se, da je legalizacija draga. Opozarjam Vas samo na peticijo notarske kamore z dné 12. novembra t. l., kjer je rečeno: «Podpisani notarski kolegij izreka, sklicujoč se na svoj soglasni sklep, da bodo vsi notarji kakor doslej tako

tudi poslej brezplačno legalizovali listine, tikajoče se pravnih, vrednosti 100 gld. ne presegajočih opravil.»

Gledé troškov imate garancijo, da stvar ne stane nič, nego kolek za 10 kr. in pri sodiščih 36 kr. Ako hoče vlada kmetskemu stanu dati kako olajšavo, naj odpravi kolek za legalizacijo listin o vrednosti do 100 gld., ni pa treba take nevarne poti.

Gledé potov in zamude je že častiti gospod poročevalec govoril na široko in jaz se popolnoma strinjam z njegovim mnenjem. Omenjam le, da je taka listina namenjena za zemljiško knjigo, in kdor jo hoče napraviti pravilno, mora priti k zemljiški knjigi. Tudi jaz bi je ne znal narediti, ako ne vidim knjige. Ta pot torej mora biti. Pri kupnih pogodbah mora se iti tudi h katastru. Pota so torej potrebna, in če gre h notarju, stori vse to z eno potjo. Častita gospoda, resnica je, da bode po prisiljeni legalizaciji, kakor je rekel bivši justični minister baron Hye, skodo trpela le ena vrsta ljudi, namreč zakotni pisarji. Že stari Rimljani so imeli izrek: «clara pacta, boni amici», to je: «jasne pogodbe, dobri prijatelji». Znano je, da največ pravnih izvir iz slabo narejenih pogodb. Ako se izdelovanje gotovih stvari prepušča gotovim osobam, ako si damo obleko napraviti pri krojači, zakaj bi pa ravno pogodbe delal vsak sušmar? Znano je, koliko analfabetov je pri nas, ali tudi oni, ki znajo pisati, zaradi tega se ne znajo napraviti pravilne pogodbe. Jaz službujem v kraji, katerega prebivalstvo je jako inteligentno, ali takih ljudij, ki bi znali pogodbe pravilno napravljati, poznam jako malo, lahko bi jih seštel na prstih jedne roke. Pred zakotnimi pisarji in «bauernfängerji», ki po žganjarijah kmete lové, pa moram odločno svariti. Lahko se opazuje, kako mnogokrat kmet, ki zgubi kako pravdo v vseh instancijah, naposled zaide k zakotnemu pisarju. Iz skušnje vem, koliko mu plačuje kmet in kako od daleč ljudje mnogokrat hodijo k zakotnim pisarjem zlasti v Ljubljano. Tu napravi zakotni pisar kmetu, ki je izgubil pravdo, pritožbo, katere nima prav nobenega pomena. Ta pota stanejo mnogo več, nego če bi sel kmet k notarju. Ako je častiti gospod poročevalec — odvetnik — proti temu zakonu, je to pač klasična priča, kajti poleg zakotnih pisarjev bi bili odvetniki prvi — oprostite, da jih stavljam v isto vrsto —, kateri bi imeli koristi od tega zakona. Ako bi gospod poročevalec zastopal svoj stan in ne svojih volilcev, bi gotovo glasoval za zakon. — Gospoda! Pravno življenje v narodu se boljša, pravni čut se vzbuja in število pravnih se manjša, ne izročajte torej del pravosodja v roke brezvestnih zakotnih pisarjev. Zakon, ki se predlaga, je velik korak nazaj na polji pravoslovnega zakonodajstva in zato z veseljem pozdravljam in toplo priporočam nasvet upravnega odseka.

Poročevalec dr. Tavčar:

Nimam mnogo odgovarjati častitemu gospodu predgovorniku, ker prav za prav nisem slišal nikakih argumentov, ki bi se bili navedli proti nasvetu upravnega odseka. Častiti gospod predlagatelj Pfeifer se je zadovoljil s tem, da je stavil predlog, naj se konsta-

tuje razmerje glasov, in ta zahteva je tako ponižna, da nimam ničesar proti njej ugovarjati.

Častiti gospod poslanec Pakiž, danes glavni govornik proti legalizaciji, je nekaj stvari spravil v debato, katere so se vršile v odseku. Nimam nič proti temu in ne rečem, da bi se tu ne smelo kaj takega povedati. Ali če sem v upravnem odseku nekaj govoril, kar gospodu predgovorniku ni bilo všeč, bilo je tam pravo mesto, da bi bil vstal in mi dokazal, da ni bilo prav, kar sem govoril. Danes pa je prepozno, če pregreva ono, kar je bilo govorjeno v upravnem odseku. Trdim pa, da sem tudi v upravnem odseku rekel, da je naše ljudstvo še premalo izobraženo, da bi samo napravljalo pravne listine; da pa v obče ni izobraženo, tega nisem rekel. Izobražba, iz katere izvira zmožnost napravljati take listine, je pravna izobražba. Kdor je izobražen, zaradi tega še ni jurist. Ta se ima 18 let učiti in še vedno se zgodi, da je pri vsem tem slab jurist! To je torej pravna izobražba, in te naš narod nima, ne more je imeti in je še dolgo ne bode imel! Končno mislim, da je gospoda predgovornika najbolj zavrnil častiti gospod poslanec, ki mu je uzor okrajnega sodnika, kar je seveda tudi meni. Gospod poslanec Pakiž je dejal: «mi se ne pritožujemo, ker imamo pri nas izvrstnega sodnika, nam zakona ni treba.» Kaka logika pa je to, da ob enem govori proti legalizaciji, in pravi, da vsi njegovi volilci zahtevajo, da se odpravi. Če imate tako izvrstnega sodnika, zakaj pa volilci potem zahtevajo tak zakon. Častiti gospod poslanec Pakiž je torej s svojim govorom sam dokazal, da bi bil vsaj za ribniški okraj zakon popolnoma nepotreben.

Še enkrat prosim, da sprejmete nasvet upravnega odseka. Kot odvetnik bi lahko za zakon glasoval, ker bi na eni strani listine pisal in koval, na drugi strani pa živel v zavesti, da bi mi zakotni pisarji toliko pravnih v hišo spravili, kolikor bi si jih le mogli želeli. Sicer pa konstatujem, da bi se po preteku desetih let gospodje silno kesali, če bi vpeljali ta zakon. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Prestopimo na glasovanje o predlogu upravnega odseka, in sicer je izrekel gospod poslanec Pakiž željo, da glasujemo po imenih. Prosim gospoda tajnika, da pazi in šteje glasove, in jaz bodem čital imena. Prosim gospode, ki so za predlog upravnega odseka, da glasujejo z «da» — «ja», in oni, ki so proti temu predlogu, da glasujejo z «ne» — «nein».

(Po glasovanji. — Ruch der Abstimmung.)

Tajnik Pfeifer:

Izid glasovanja je sledeči:

Za predlog so glasovali gospodje: baron Apfaltrern, grof Ervin Auersperg, grof Leo Auersperg, dr. vitez Bleiweis, Braune, Grasselli, Hribar, Klein, baron Liechtenberg, Luckmann, ces. svétnik Murnik, dr. Poklukar, baron Rechbach, dr. Schaffer, Šuklje, Stegnar, Svetec, dr. Tavčar, Višnikar, dr. Vošnjak in baron Wurzbach.

Proti predlogu so glasovali gospodje: Detela, Dragoš, Gorup, Kavčič, Klun, Lavrenčič, Ogorelec, Pakiž, dr. Papež in Pfeifer.

Glasovanja se je odpovedal gospod Kersnik.

Odsotni pri glasovanju so bili gospodje: eksccelenca prevzvišeni knezškof dr. Missia, Povše, eksccelenca baron Schwegel, baron Taufferer in Žitnik.

Deželni glavar:

Potrujem torej, da je odsekovi predlog obveljal z 21 glasovi proti 10.

Poročevalec dr. Tavčar:

S tem je rešena tudi peticija kranjske notariatske kamore.

Deželni glavar:

Prestopimo sedaj k 14. točki dnevnega reda:

14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji kamniškega cestnega odbora zaradi uvrstitve občinske ceste iz Mengša do kolodvora v Jaršah med okrajne ceste.

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Stein um Einreihung der Gemeindefraße von Mannsburg zur Bahnhofsstation Jaršche in die Kategorie der Bezirksstraßen.

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! Kamniški cestni odbor prosi, da se uvrsti občinska cesta iz Mengša do kolodvora v Jarše med okrajne ceste in utemeljuje svojo prošnjo s sledečim: (bere: — liešt):

«Kakor znano, gradi se sedaj železnica Ljubljana-Kamnik. Postaja se je sicer napravila pod imenom Jarše-Mengeš, ali kako je ta postaja daleč oddaljena, lahko se uvidi iz obstoječih načrtov. Mengeš je trg ter je ne gledé na to, da ima za promet železniški veliko tvarine, oddaljen tako daleč, da sme z vso skrbjo misliti na to, da ne bode vsled zgradbe železnice, kakor se ista vrši, v napredku popolnoma propal.

Sedaj veže dovoz h kolodvoru v Jarše edina občinska pot stara parcelna št. 3289, ista pa kot občinska pot ne zadostuje nikakor obstoječim razmeram, temveč neizogibna potreba je, da se ista pot, katero deloma vzdrževati je tudi dolžnost vasi Preserje, razširi in da postane okrajna cesta, da jo vzdržujejo ne le občina Mengeš, temveč celi okraj, ker je to tudi korist zahodno od Mengša ležečih občin, t. j. proti Kranju.

Da bo vsled zgradbe železnice promet na tej cesti ogromen, ni potreba posebej poudarjati, da bi pa le Mengška občina morala za vzdržbo te ceste skrbeti, bi bila gotovo neopravičena zahteva. To mora

se temveč v poštev jemati, ker je trg Mengeš več ali manj industrijelno selišče. Ne gledé na veliko število obrtnikov, nahaja se pivovarna, katera prevaža na leto več piva, nego podvzetniki veliko družih krajev, katere bo sedaj železnica dotikala.

Vsled navedenega prosi županstvo, da bi slavni okrajni odbor blagovolil pospeševati, da se napominana cesta, katera edina je najkrajša pot k zvezi železnice, uvrsti med okrajne ceste — z ozirom na znatne zgube našega trga vsled omenjene železnične zgradbe — gotovo skromna prošnja.

Slavni okrajni cestni odbor naj izvoli torej, sedaj, ko je ravno zasedanje visocega deželnega zbora, delati na to, da se uvrsti omenjena cesta med okrajne ceste.

Vsled te prošnje sklene podpisani cestni odbor: Uvidaje, da so navedeni uzroki istiniti, se prošnja enoglasno k vstrežbi priporoča s pristavkom, da bi se potrebno že do otvoritve železnice ukrenilo.»

Upravni odsek se je po nekaterih članih prepričal o legi te ceste in o mogočem prometu na njej in pritrdi temu nasvetu. Cesta je 1700 m dolga in 2·8 do 4·5 m široka. Troški naprave te ceste za okrajno cesto bi ne bili tako veliki, kakor so navadno drugod, ker bi se cesta le na nekaterih krajih imela razširiti in dobro posuti; vrh tega so nekateri posestniki pripravljeni sodelovati zastonj, nekateri pa bi prispeli z malimi doneski. Vzdrževanje ceste pa bode jako ceno, ker jo bode treba posipati le enkrat na leto, in gramoz je blizo.

Upravni odsek torej nasvetuje:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

- Sedanja občinska cesta iz Mengša od deželne ceste Trzin-Kamnik do okrajne ceste Jarše-Duplica, obstoječa iz parc. št. 2869, kat. občine Mengeš in parc. št. 902 kat. občine Preserje uvrstiti je mej okrajne ceste.
- Deželnemu odboru se naroča, ta sklep tako hitro kakor mogoče izvršiti.»

(Deželnega glavarja namestnik gospod baron Apfaltrern prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann = Stellvertreter Herr Baron Apfaltrern übernimmt den Vorsitz.)

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Častiti gospod današnji poročevalec je v začetku seje izročil visokemu zboru prošnjo občin Gorenje Domžale in Kleče, da bi se pregledala nameravana cesta h kolodvoru v Domžalah in da bi se uravnala drugače. Ta stvar sicer ne stoji v zvezi s predmetom, o katerem je ravnokar poročal častiti gospod poročevalec, vendar se pa tiče Kamniške železnice in ker ne bi imel več prilike govoriti o njej v letošnjem zasedanji, zato sem si danes izprosil besedo, da podpiram prošnjo imenovanih občin.

Ko se je vrsila politična komisija na lici mesta, določilo se je, da se izvede cesta h kolodvoru Domžalskemu tako, da bode paralelna z železniško črto, torej tako, da bi se iz okraja Brdskega, ki bode naj-

več dovažal v Domžale na kolodvor, moralo voziti okolo ostrega ovinka, kjer bi z dolgim lesom otovorjeni vozovi niti zaviti ne mogli proti kolodvoru. Poleg tega bi vozniki zamudili veliko časa, ker bi morali voziti daleč na okoli, mesto naravnost od glavne ceste na kolodvor. Cesta, katera je projektovana, je dvakrat tako dolga, kakor ona, katero si želé prosilci in bode potemtakem povzročila veliko večje troške, poleg tega pa bi zadnje imenovana cesta tudi ugajala prebivalcem Spodnjih Domžal, ker bi po njej ravno tako hitro prisli na kolodvor, ko po prvoimenovanej. Z ozirom torej na to, da je danes vložena prošnja vsekako utemeljena in ker je pri vsakem kolodvoru gledati, da so kolodvorske dovozne ceste pripravne in pristopne vsem, ki se bodo služevali železnice, dovoljujem si staviti sledečo resolucijo in prosim, da jo vsprejme visoki deželni zbor.

Resolucija se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Visoka vlada se naprosi, naj odredi nov komisijonelni ogled za dovozno cesto h kolodvoru v Domžalah in naj porabi ves svoj vpliv, da se ta cesta izvede tako, kakor to zahteva prometni interes.»

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Pandeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand über den Antrag des Verwaltungsausschusses oder über den Antrag des Herrn Abgeordneten Hribar zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Vielleicht der Herr Berichterstatter?

Poročevalec Kersnik:

Resolucija se tiče druge prošnje, katera se je danes izročila deželnemu odboru, in prav za prav ni v zvezi z današnjim poročilom. Mislim pa, da govorim v imenu vsih častitih gospodov članov upravnega odseka, ako se postavim na stališče, da je treba podvzetje kolodvorske dovozne ceste od severne strani na kolodvor v Domžalah podpirati. Resolucija bode navdilo zastopnikom deželnega odbora pri komisiji na lici mesta; toplo želim, da se bode tudi vlada ozirala na to. Kakor sem čul privatnim potom, bode res mogoče, tamkaj narediti kolodvorsko dovozno cesto, ker so sosedni posestniki pripravljeni, zemljišče odstopiti brezplačno, župani iz Brdskega okraja pa prispevati z malimi doneski.

Priporočam torej, da se vsprejme nasvet upravnega odseka in resolucija gospoda poslanca Hribarja.

Pandeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wir schreiten zur Abstimmung und ich ersuche jene Herren, welche dem Antrage des Verwaltungsausschusses zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter, die Resolution des Herrn Abgeordneten Hribar zu verlesen.

Poročevalec Kersnik:

(bere resolucijo — liest die Resolution):

Pandeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Ich ersuche nun jene Herren, welche mit dieser Resolution einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Somit ist der Gegenstand erledigt und wir übergehen zum 15. Punkte der Tagesordnung, das ist:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o uravnavi ogledovanja mrlicev na Kranjskem (k prilogi 59.).

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Regelung der Todtenbeschau in Krain (zur Beilage 59.).

Poročevalec Kersnik:

Priloga 59. je že toliko časa v rokah častitih gospodov poslancev, da se smem na njo sklicevati samo toliko, kolikor je to treba v utemeljevanje nasveta, katerega bodem stavil v imenu upravnega odseka in prosim, da mi častiti gospodje dovolijo opustiti vse druge podrobnosti. Upravni odsek je razmotrival pred vsem vprašanje, kako ingerenco ima on, oziroma deželni odbor gledé naredbe ob uravnavi ogledovanja mrlicev. Ker določuje zakon z leta 1870., ki ureja sanitetno policijo po občinah, da spada stvar v izročeno področje občin, je popolnoma jasno, da ima eksekutiva sama o tem govoriti in njej sami je izdajati take naredbe, pač pa tudi slusati svete poklicanih faktorjev. Zato je mislil upravni odsek, da se mu ni spuščati v sklepanje o podrobnostih te naredbe, pač pa je naznanil gospodu vladnemu zastopniku nekoliko pomislekov, in ta je obljubil iste uvaževati. Važno je pa, in o tem bo sklepal visoki zbor, da se ustanovi nekaj tečaj v bolnici, kjer se bodo izobraževali ogledniki. Za to je treba učiteljev in učencev. Učitelji se bodo morali plačevati, učencem pa bi se morala plačati pot v mesto in bivanje v njem, kolikor časa bi trajal tečaj. Deželni odbor se je obrnil do vlade in vprašal, ali bi hotela prispevati k honoraru za zdravnika-učitelja, pa slavna vlada, oziroma visoko ministerstvo je izreklo, da ne prispeva k tem troškom niti s krajcarjem, in deželni odbor je potem le moral nasvetovati malo svoto visokemu zboru v sprejem kot honorar za učitelja. Gledé troškov za učence pa se je oziral na zastope zdravstvenih okrožij. Upravni odsek je mnenja, da je to v zakonu utemeljeno. Ker spadajo troški za ogledovanje mrlicev vsled sanitetnega zakona v dolžnost zdravstvenih zastopov, je torej jasno, da so zdravstveni zastopi opravičeni in dolžni, prispevati in pospeševati tako naredbo gledé ogledovanja mrlicev, o kateri se more le trditi, da je jako umestna. Gledé na vse to je sklenil upravni odsek, predlagati visokemu zboru sledeče:

«1. Izdati je slavni vladi naredbo ob ogledovanji mrličev na Kranjskem zaslišavši deželni odbor.»

Ponavljam se enkrat, da je upravni odsek uvaževal, da ima res vlada sama izdati tako naredbo, da ima pa z ozirom na prispevek, katerega bode dovolil visoki deželni zbor in na prispevke zdravstvenih zastopov deželni odbor vendar toliko pravice, da se čuje o dotični odredbi tudi njegovo mnenje.

Druga dva predloga upravnega odseka sta pa enaka s predlogoma deželnega odbora in se glasita:

«2. za učitelja pri mrliško-oglednih tečajih dovoli se za l. 1891. podpora iz deželnega zaklada v znesku 150 gld.,

3. ob uspehu teh tečajev, o številu učencev in ob izpitu poročati je deželnemu zboru v prihodnjem zborovanji.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort zu diesen Anträgen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, schreiten wir zur Abstimmung, und zwar schlage ich vor, daß alle drei Anträge gleichzeitig zur Abstimmung gelangen.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Nachdem kein Widerspruch erhoben wird, so ersuche ich jene Herren, welche den Anträgen des Verwaltungsausschusses ihre Zustimmung erteilen, sitzen zu bleiben.

(Predlogi obveljajo. — Die Anträge werden angenommen.)

Wir schreiten nun zum weiteren Punkte der Tagesordnung, daß ist:

16. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Lučah in v Veliki Loki za pomoč proti povodnji v Luški dolini

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Leutsch und Großlaß um Abhilfe gegen Ueberschwemmungen im Leutscher Thale.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki deželni zbor! V tehničnem končnem poročilu za leto 1888., katero obsega ob enem tudi predlog deželnega inženirja Hraskyja, kar je vse razvidno v prilogi 68. lanskega leta, 1889, je imenovani deželni inženir sestavil celi načrt za nadaljevanje deželnega podvzetja, za osuševanje Račenske doline.

Ta načrt deželnega inženirja se glasi v 4. točki: Erweiterung der Saugschünde im Leutscher Thale, ali: da naj se iztrebijo in razširijo požiralniki v Lučah.

Deželni odbor pa je vzel ta načrt za smoter svojega poročila lanskega leta št. 8049 de 1889, priloga 68., in njega predloga, katerega je bil sprejel visoki deželni zbor v 16. seji lanskega leta in ki se glasi:

«1. Za končno rešitev del v osuševanje doline Račenske dovoli se iz kredita, vstavljenega v proračunu deželnega zaklada za l. 1890. za hidrotehnična dela znesek 2000 gld.

2. Visoka c. kr. vlada se naprosi, da dovoli za ta osuševalna dela donesek 3000 gld. za leto 1890.»

Upravni odsek je vže v lanskem zasedanju izrekel v poročilu, katero sem imel čast jaz objavljati, da je poglavitno delo, da se naredi prerov tudi pri požiralnikih v Lučah in da smatra upravni odsek za važno, da se dotična dela pri Lučah pričnejo, ki se dosedaj še pričela niso.

V letošnjem zasedanju pa smo dobili, kakor je znano, povodom poročila upravnega odseka ad marg. št. 11 §. 3. letnega poročila od visoke vlade naznanilo, da je poljedelsko ministerstvo dovolilo naproseni donesek 3000 gld. za nadaljevanje osuševalnih del.

Namenjena je torej svota 2000 gld. deželnega, in 3000 gld. državnega doneska v to svrhu, skupaj 5000 gld. Gledé uporabe te svote je upravni odsek bil tega mnenja, da se v prihodnjem letu ona dela, katera so najpotrebnejša, prično tudi najpreje, in to so ona, katera se do današnjega dne še niso zvršila, akoravno jih je vže lansko leto visoki deželni zbor znal kot poglavitna, toda še ne vršena dela, to so dela pri požiralnikih v Lučah. Kakovost tamošnje doline in višavne razmere so znane in v prilogi lanskega leta št. 68 je povedano, kar je še danes vedno važno in merodajno, namreč da je Lučenska dolina neka kotlina vsporedna Račenski dolini, da je za 10 m nižja nego Račenska dolina in da je od nje ločena le po hribu, ki se imenuje Goli vrh. Najbolj pa dokazuje nujnost teh del prošnja županstva v Lučah z dne 10. novembra 1890, katera se glasi (bere — ličest):

«Visoki deželni zbor!

Odkar so napravili vodne prerove v Radenski dolini in odkar so sosebno v tako zvani Zatočni jami (l. 1888.) napravili obzidani vodovod ali kanal, da se voda v tamošnjo vodno jamo oteka, od onega časa pridere in prihrumi ob deževnem času, sosebno pa, kadar je Radenska dolina preplavljena, z veliko hitrostjo in naglostjo voda iz Luške jame v Luško dolino tako, da jo v štirih urah več pride vunkaj, kakor popred v treh dneh. Leta 1888. v jeseni in lani (leta 1889.) bilo je več povodenj v Radenski kakor tudi v Luški dolini in vselej bilo je okoli 60 oralov travnikov in njiv preplavljenih. Pred letom 1888. ni bilo v naši (Luški) dolini nikdar taci povodenj ter se v tem oziru opiramo in sklicujemo na najstarejše ljudi v naši vasi (v Lučah). Nikdo izmed njih se ne spominja taci velikanski povodenj, kakoršne so sedaj. Popred je, kadar je deževalo dolgo časa in kadar je bila Radenska dolina vsa preplavljena — vsa pod vodo —, pri nas v Luški dolini voda iz jame le po tako zvani «strugi» tekla, nikdar pa ni prestopila in toliko njiv in travnikov preplavila, kakor sedaj. Šele, ko so v Radenski dolini vodne prerove napravili in v Zatoški jami več lukenj skopali in vodi pot vanjo napeljali, da bi se voda ložje in hitreje v jamo stekala, to je: od leta 1888. imamo redno povodenj. Od onega časa

je naša dolina ob vsakem velikem deževji vselej pod vodo, kajti »Dobravka« in »Sušica« z neznansko silo in naglostjo po novi napravljeni strugi ali vodovodu dereti v jamo, ter je (vodo) naprej proti Luški jami ženeti, iz katere sedaj v toliki množini in s tako silo vunkaj bruha. Nekateri v svoji nevednosti trdijo, da pride ta voda pod zemljo iz Loške in Žaljske doline; pa kako bi bilo to mogoče misliti, ko ravno te dni v Loški in Žaljski dolini voda še ni preplavila nobene zemlje; to misliti in trditi je neumnost in nevednost. Poprej nikdar niso bile naše njive preplavljene, sedaj so pa daleč proč; v Loški in v Žaljski dolini pa kar nič vode ni več, kakor jo je po navadi.

Podpisani župan govoril je leta 1888. z orožnikom g. Čermeljem, sedaj v Litiji v službi, o podzemeljski zvezi Radenske doline z Luško in tudi ta je bil prepričan o tem.

A ne samo pri nas, ampak tudi v Žaljni, ker se vsled omenjenih vzrokov voda odtekati ne more, je ob prav veliki povodnji okolo 10 oralov njiv in travnikov preplavljenih.

Še enkrat omenimo, da iz Loške in Žaljske doline nikakor ne prihaja toliko vode k nam, kakor nekateri po nevednosti trdijo, da bi bila vsled tega pri nas povodenj; kajti leta 1888. v Loški in Žaljski dolini skorej ni bilo nič vode, med tem, ko je pri nas po leti in v jeseni istega leta 60 oralov bilo preplavljenih, tako da smo bili ob seno, otavo in vse druge poljske pridelke.

Popolnoma napačna je torej trditev onega gosпода iz Beča, ki je z g. Hraskyjem našo dolino raziskaval. On misli, da le voda iz Loke in Žaljne našo dolino preplavlja.

Pač pa je jasno, da so naših povodenj le kriva dela, napravljena v Radenski dolini, kajti imamo jih šele od leta 1888., sosebno pa je zopet v tem tednu, ko vedno dežuje, Radenska dolina preplavljena in vsled tega tudi naša.

Umevno je, da moramo od visokega deželnega zbora pomoči prositi. Pomagati bode tem lažje, ker imamo mnogo požiralnikov.

Treba jih le razširiti in povečati, troškov pa bode veliko manj, kakor jih je bilo v Radenski dolini.

Pri teh razmerah je treba najnujnejše pomoči, torej prosimo:

Visoki deželni zbor naj potrebno sklene in ukrene, tako da bode že prihodnje leto mogoče, nujna dela za odtekanje vode napraviti.

Županstvo v Lučah dné 10. novembra 1890.

L. S. Janez Dremelj
župan.

Anton Habian, Janez Potokar, Jože Miklavčič, Franc Berčan, Janez Berčan
podpisani odborniki.

Franc Kastelc, Jur Trontelj
svetovalca.

Županija Velka Loka potrjuje zgoraj navedene reči.

L. S. Franc Novljan
župan.

Podpisani župnijski urad zgoraj navedeno prošnjo po vsem obsegu in zadržaji potrjuje.

Župnijski urad Žaljna dné 10. novembra 1890.

L. S. Lovro Urbanija
župnik.

Nov dokaz nujnosti teh delov je predležeča prošnja občine Velike Loke, v kateri pravi županstvo, da, odkar je v Račenski dolini zatočna jama iztrebljena in tako prostorna, zajema veliko količino vode, to je, od treh leti sem prihaja tudi voda iz jame v Lučah tako močno, da preplavi tam nad 60 oralov travnikov in njiv, kar nikdar prej ni bilo. — V prejšnjih letih, kolikor ljudje pomnijo, bilo je po velikem deževji prišlo le toliko vode iz Luške jame, da je samo takozvano strugo napolnila in to je baš verjetno, ker se je tam ravno vsled večletnega, pa zmerom omenjenega preplavljanja izprala po najnižjem zemljišču podolgasta votlina za navadni odtok navadnih povodenj.

Torej mora ta prošnja nam dati še en povod več, da se takoj prično dela v Lučah, predno se nadaljujejo v Račni.

Luče in oziroma županija Velika Loka pa ne leže v okrajnem glavarstvu Ljubljanske okolice, katero je tako posebno toplo zavzeto za te zadeve in katero je tako izredno marljivo v zadnjih letih delovalo v to, da se je razkrila jama pri Mokrinah in da so bila vsled tega šele prava tehnična osuševalna dela mogoča. Uverjen je pa vendar upravni odsek, da bode tudi okrajno glavarstvo Litijsko zavzelo se za to narodno-gospodarsko nalogo in vsekako bode treba, da bode deželni odbor v prihodnjem letu uradno izposloval, kar je treba, da bode pri okrajnem glavarstvu v Litiji dosegel nezamudno pripomoč in politična dovoljenja, v kolikor bi bila potrebna.

Zato stavim v imenu upravnega odseka predlog:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča:

1. da ima vse, kar je potrebno, storiti, da se že prihodnje leto nadaljevanje osuševalnih del za Račensko Dolino najprej prične, v smislu četrte točke načrta, kakor je izražen v končnem tehničnem poročilu, priloga 68 vlanskega stenografičnega zapisnika, namreč pri požiralnikih v Lučah, tako da se tam naredi eden ali več vodnih prerovov, ter naj kar je treba uradno izposluje pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Litiji;
2. da poroča o izvršitvi prve točke v prihodnjem zasedanji.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir schreiten nun zum 17. Punkte der Tagesordnung, das ist:

17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva Sv. Gregor za podporo za zgradbo ceste čez Dvorsko vas v Malo Slivnico in nje uvrstitev med okrajne ceste.
17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde St. Gregor um Subvention zur Erbauung der Straße über Höflern nach Kleinsliviz und um Einreihung derselben in die Kategorie der Bezirksstraßen.

Berichterstatter Braune:

Hoher Landtag! Die Gemeinde St. Gregor hat folgende Petition eingereicht: (here: — liest:)

«Hoher Landtag! Die Inassen aus dem Dorfe Höflern in der Ortsgemeinde St. Gregor haben im verflossenen Jahre den von der Reifnitz-Großlaschitzer Bezirksstraße bei Podplanje beginnenden und bei dem Dorfe Kleinsliviz in die Laschitz-Luzarje Bezirksstraße einmündenden Gemeindegeweg wegen der bergigen, unfahrbaren Beschaffenheit aufzulassen und eine neue, den jetzigen Anforderungen entsprechende Straße zu bauen beschloßen.

Diese Straße, in der Breite von 5 m, haben die Inassen von Höflern vereint mit dem Herrschaftsbefitzer Herrn Johann Kosler zu Ortenegg bis zum Dorfe Kleinsliviz in der Weise durchgeführt, daß die Inassen die Grundstücke unentgeltlich abtraten und die Beschotterung übernehmen, — Herr Johann Kosler aber die Anlage und Planirung mit einem Kostenaufwande von 1800 fl. ausgeführt hat. Auch hat der Landes-Öberingenieur Herr Franz Witischl die Straße begangen und sich lobend darüber ausgesprochen. Diese Straße hat mit Rücksicht, da die Luzarjebergstraße heuer umgelegt wurde, eine wichtige Bedeutung erlangt, weil von Reifnitz in der Richtung nach Oblak eine Verkehrsstraße mit mäßiger Steigung eröffnet wurde, und die Straße über Großlaschitz außer den Steigungen auch um 2 km verkürzt wird.

Da die über Höflern angelegte Straße in der Länge von 3 km mit der normalen Breite und günstigen Steigungsverhältnissen nach Skizze ./. ohne Stützmauern und sonstigen Bauobjecten erbaut ist, das Beschotterungsmateriale auch an der Straßenseite gewonnen werden kann, so wird die weitere Instandhaltung unter gewöhnlichen Verhältnissen bestehen. Da die Straße nicht bloß für den internen, sondern vielmehr für den Verkehr angrenzender Bezirke in Anspruch genommen werden wird, so ist billig, daß diese Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen aufgenommen werde. Nachdem die von Laibach nach Gottschee führende Straße in die Kategorie der Landesstraßen aufgenommen ist, so wird dem Straßenbezirke keine vermehrte Last zufallen.

Wie bemerkt, ist diese Straße über Höflern bis zum Dorfe Kleinsliviz fertig, nur der Anschluß an die Laschitz-Luzarje Straße noch bei 300 m auszubauen. Die Inassen von Kleinsliviz zeigen kein besonderes Interesse für den Aus-

bau, daher nach angegeschlossenener Erklärung in $\frac{2}{3}$ für die erforderliche Grundablösung bei 300 fl., außerdem der Straßenbau auch noch bei 300 fl. kosten wird.

Die Inassen von Höflern haben durch Abtretung von Grundstücken und Beschotterung der Straße, und Herr Johann Kosler durch Ausbau der Straße große Opfer gebracht, daher die Hilfe durch Unterstützung aus dem Landesfonde billig erscheint.

Der Gemeindevorstand bittet demnach:

1. Der hohe Landtag geruhe zur Vollendung der Höflern-Straße eine Subvention von 600 fl. zu gewähren.
2. Die Höflern-Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen aufzunehmen.

Die gefertigten Gemeindevorstände und Interessenten haben sich diesem Gesuche angeschlossen.

Ortsgemeinde St. Gregor am 23. October 1890.

Ortsgemeinde Luzarje am 9. October 1890.

Ortsgemeinde Reifnitz am 25. October 1890.

Gemeinde Großpölland am 25. October 1890.»

Aus dem im großen und ganzen etwas unklaren Gesuche geht so viel deutlich hervor, daß die etwa 3 km lange Straße eine wesentliche Erleichterung des Verkehrs bedingt und bis auf eine Strecke von 300 m fertiggestellt ist. Nachdem die Interessenten, namentlich Herr Johann Kosler, anerkennenswerte Opfer gebracht haben, erscheint die Bitte der Gemeinde St. Gregor begründet und der Verwaltungsausschuß stellt daher den Antrag:

«Ein hoher Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Gemeinde St. Gregor ist dem Landesauschusse zuzuweisen, und zwar:

1. rücksichtlich der Subvention zur entsprechenden definitiven Erledigung;
2. rücksichtlich der Kategorisirung zur Berichterstattung in der nächsten Landtagsession.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort zu diesem Antrage?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir schreiten nun zum 18. Punkte der Tagesordnung, das ist:

18. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva občine Spodnje Šiške o zadevi občinske ceste čez novo Kamniško železnico.
18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Unterischtscha betreffend die Gemeindefstraße über die neue Steinerbahn.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica!

Županstvo občine Spodnje Šiške prosi, da bi visoki deželni zbor blagovoljno posredoval pri visokem c. kr.

kupčijskem ministerstvu, da bi blagovolilo ušlišati pritožbo, oziroma prošnjo občine Spodnje Šiške, vloženo dné 30. septembra t. l. v zadevah kamniške železnice.

Prošnja je dovolj zanimiva in se glasi sledeče: (bere — ličš):

«Visoki deželni zbor!

Veliko neprilik prouzročila je naši občini gradba Kamniške železnice.

Kolikor je mogoče bilo, udala se je občina, ter ne da bi tirjala odškodnino, odstopila od terjatve, da bi morala obstati neka občinska cesta, in oziroma dotična rampa, a storila je to v dobri nadi, da se bodo pa druge njene važne zahteve uvaževale in sploh z občino pravično ravnalo.

A prišlo je drugače. Že pri komisijonelnem obhodu črte za železniško progo Ljubljana-Kamnik dné 5. oktobra 1889 ni se oziralo na pravično zahtevo naše občine zarad občinske ceste pri Ločanu.

Županstvo je moralo ugovarjati, oziroma je vložilo v zapisnik protest ter poudarjalo, da naša občina nikakor ne more udati se v to, da bi se ta cesta, ki veže državno Koroško cesto po naj krajši poti z državno Dunajsko cesto, opustila, oziroma prenesla.

Nad dvesto voz gre sleherni dan po tej cesti, da! reči se sme, da se ves vozni promet vrši po tej poti, ki je iz naše občine ter iz gorenjih vasi in okrajev namenjen za daljno vožnjo po Dunajski cesti.

Vsi posestniki, 114 jih je, imajo svoje polje na oni strani železnične ceste, torej to cesto in rampo neobhodno potrebujejo.

Ta cesta služi pa tudi sleherni dan stotinam pešcev, vojakov i. d. kot najprikladnejša, najkrajša pot iz našega kraja na Dunajsko cesto in do ob tej ležečih vasi. Naši posestniki na onkraj državne železnice hodijo čez to rampo na vas po vodo za piti in za napajanje živine. Ako se jim rampa odvzame, oziroma pot zapre, kako daljavo bodo imeli do vode, in osebno ob času nevarnosti po požaru bi imel ta del naše občine znamenite nevarnosti trpeti.

Že takrat smo se izrekli, da za slučaj, da ne bi mogla rampa obstati, zahteva občina, da naj se pot pod železnično cesto izpelje, in sicer tako, da bode najmanj 3½ metre visoka.

Končno je izrekel zastopnik občine, da se opira na občinsko postavbo § 28. č. 3 in na stavbni red za Kranjsko § 10. ter, ako bi se terjatvam občine Spod. Šišenske ne ustreglo, si občina pridrži pravico, na višjem mestu vložiti pritožbo, ter da se z delom toliko časa čaka, da bo razsodba odločena.

Vzlic utemeljenim in opravičenim zahtevam niso se oblastniije ozirale na interes proti naši občini najbrezobzirnejše.

Sedaj hočejo zapreti rampo, napravili so že za 4/10 km daljšo grozno pot z neizmernimi ovinki, pot, kakersne pač najzapusčenejši gorjani tako slabe nimajo, ker posuli so za par centimetrov kar naravnost ilovno zemljo in to naj bodi vožna cesta! Istina je, da se vdirajo vozovi do kolesnih pestij, vsled česar trpi vprežna živina in ljudje neizmerno veliko.

Tako ne more obstati!

Naše ljudstvo, vsi občani so neizrečeno razburjeni; zato je občinsko predstojništvo 31. septembra t. l. poslalo visokemu c. kr. kupčijskemu ministerstvu pritožbo s prošnjo, da bi visokoisto blagovolilo vender vzeti v obrambo našo občino ter odrediti posebno mešano komisijo.

A zaman pričakujemo odloka, vzlic da je občinsko predstojništvo 23. oktobra t. l. telegrafičnim potom prosilo za odlok.

Ne preostaja nam drugega, predno da nastopimo pravno pritožbeno pot na visoko upravno sodišče, da se s preudano prošnjo obračamo do našega visokega deželnega zastopa, da bi visokoisti blagovolil naročiti visokemu deželnemu odboru, da bi ta nemudoma ukrenil potrebno vlogo pri visokem c. kr. kupčijskem ministerstvu, s katero bi se visoko kupčijsko ministerstvo prosilo, da usliši našo dné 30. septembra t. l. odposlano prošnjo, v kateri smo prosili, da odrediti blagovoli posebno komisijo, in sicer v kateri bi bili zastopniki visoke c. kr. vlade, visokega deželnega odbora, slavne kupčijske zbornice in naše občine.

Nadejamo se, da bode taka komisija morala priznati naše zahteve kot opravičene ter da se tako nam velika škoda in krivica odstrani, zato preudano prosimo za milostno uslišanje te naše prošnje.

Občinsko predstojništvo občine Spodnje Šišenske dné 11. novembra 1890.

L. S. Joh. Kness
župan.

Franz Kauschegg
Joh. Plautz
Franjo Zakotnik
Boštjan Tome
Josef Vodnik

Ant. Wisjan
J. C. Juvančič
Janez Gorjup
Franc Vrhovec
Janez Inglič

Miha Bizjan.»

Upravni odsek pritrjuje vsebini te prošnje in priznava posebno, da je pot, ki veže to vas, oziroma državno koroško cesto z dunajsko cesto, najvažnejšega pomena. Občina uživa to pot gotovo 100 let, in upravni odsek, uvažajoč, da se občini godi krivica, predlaga sledeče:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja občine Spodnja Šiška se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da posreduje v prepirni zadevi občine Spodnje Šiške pri visokem c. kr. kupčijskem ministerstvu.»

Pandeshauptmann - Stellvertreter Baron Apfalter:

Wünscht jemand der Herren zu dem eben vernommenen Antrage das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die demselben zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir kommen nun zum nächsten, 19. Punkte der Tagesordnung, das ist:

19. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki za dovoljenje preložitve okrajne ceste pri Stari Vrhniki.

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Oberlaibach um Umliegung der Bezirksstraße bei Altoberlaibach.

Poročevalec Kavčič:

Visoki zbor! Že meseca maja tekočega leta podalo je več občin Vrhniskega okraja pri deželnem odboru prošnjo, da bi se preložila cesta pri Stari Vrhniki. Ta prošnja do danes še ni rešena in zato je županstvo ponovilo prošnjo, da bi se zadeva vender že enkrat rešila. Prošnja je še pri deželnem odboru in zadela jo je ista osoda, kakor že marsikatero drugo, da se namreč še ni rešila zaradi pomanjkanja tehničnih moči. Nadejati se je, da se bode prošnji ustreglo v prihodnjem letu, ker se pomanjkanja tehničnih moči, kakor se kaže, ni več bati.

Upravni odsek predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da naj v teku prihodnjega leta zaukaže izvršiti potrebne zadevne preiskave ter da naj na podlagi § 22. cestnega zakona z l. 1889. za prihodnje zasedanje predloži načrt zakona.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand der Herren zu dem vernommenen Antrage zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dieses nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir kommen nun zum nächsten, 20. Punkte der Tagesordnung, das ist:

20. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Elize Polz pl. Ruttersheim za razknjiženje nekaterih služnosti pri posestvu vložna št. 157. kat. občine Ljubljanske.

20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Elise Polz Edle von Ruttersheim um Bewilligung der Löschung einiger Servituten bei der Realität Cinl. Nr. 157, Katastralgemeinde Stadt Laibach.

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki zbor! Gospa Eliza Polz pl. Ruttersheim prosi za razknjiženje nekaterih služnosti pri posestvu vložna št. 157 kat. občine Ljubljanske, to je pri hiši, ki je v sosedstvu z deželnim dvorcem. Na tej hiši je vknjižena neka služnost, ki se tako-le glasi: (bere — liest):

«Kaisnisch Michael der k. k. Domainen-Administration resp. dem höchsten Merario die Dienstbarkeit die Mauer gegen den Burggarten auf eigenem Boden niemals höher als 15 Schuhe erbauen, in selbe gegen den Garten der Burg nie ein Fenster oder Thor oder sonstige Oeffnung machen zu dürfen und bei Auführung eines Gebäudes in dem Burggarten die Anlehnung desselben an diese seine Mauer zu gestatten — intabulirt auf das obige Haus am 5. Oktober 1815.» To je silno stara služnost, pa vender za deželni interes ni brez pomena, ker je stvar še vedno taka, da, če tudi služnost datira od leta 1815., se vender lahko pripeti, da bode dežela imela interes na tej služnosti. Če namreč hoče dežela zidati, sme nasloniti zidovje na ono hišo in potem, da lahko zabrani, da se pri sosedni hiši ne napravijo okna. Služnost torej še vedno utegne priti do veljave. Gospa Eliza Polz pa je vložila prošnjo — gospodje me bodo oprostili čitanja —, v kateri pravi, da je servituta za deželo brez pomena, pač pa za njo zelo obtežljiva. Ona hoče hišo prodati, trdi pa, da se vsak kupec ustraši služnosti in zato prosi, naj dežela v to privoli, da se služnost izbriše. Upravni odsek je mnenja, da naj deželni odbor stvar vestno in natanko preišče in potem reši prošnjo, da se pa postavi pri tem na stališče, da gleda na to, ali je za deželo koristno, če se ta pravica meni nič tebi nič da iz rok. Predlagam torej v imenu upravnega odseka:

«Visoka zbornica naj sklene, da se odda ta prošnja deželnemu odboru v preiskavo in končno rešitev.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand der Herren zu dem vernommenen Antrage zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dieses nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir kommen nun zum nächsten, 21. Punkte der Tagesordnung, das ist:

21. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Poljane pri Škofji Loki, da bi se občinska cesta iz Poljan v Volče uvrstila med okrajne ceste.

21. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde- und Pfarrämter Pölland und Javorje bei Bischofslad um Einreihung der Gemeindestraße von Pölland nach Volče unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Prošnja župnije in županije Poljane in Javorje nad Škofjo Loko je kratka, tako da se lahko prečita.

Glasi se: (bere — liest):

•Veslavni deželni odbor Kranjski!

Na občinski cesti, od okrajne ceste iz Poljan do vasi Volče v Javorski županiji je toliko, ako ne se več prometa, kot na okrajni cesti v Škofjo Loko.

Tisto rabi zunaj Poljan cela Javorska županija kot edina zveza z okrajno cesto v Škofjo Loko in Žire.

Tam so žage in mlini in posebno veliko lesa prepeljejo po nji, kakor tudi vsakovrstnih drugih pri-delkov.

Ker pa te ceste nihče vzdrževati noče, vsaki se izgovarja, kdor jo rabi, naj jo tudi popravlja, Poljanska vas pa tega tudi ne zamore, stavimo podpisani po-nižno prošnjo:

Veslavni deželni odbor Kranjski blagovoli to občinsko cesto, od okrajne ceste v Poljanah do vasi Volče, ki je blizu dva kilometra dolga, med okrajne ceste sprejeti in to potrebno ukreniti.

Poljane dne 6. novembra 1890.

Farni urad Javorje 8. novembra 1890.

Županstvo Javorje dne 8. novembra 1890.

Ker pa se županstvo v Poljanah ne mara pod-pisati, ker občina Poljane to cesto kakor zvezo med okrajno cesto iz Škofje Loke od Poljan do meje ob-čine Javorje tudi v resnici malo potrebuje in je ta cesta potrebna le zato, da ima občina Javorje zvezo sè sedajno okrajno cesto, torej se podpisemo mi v imenu prebivalcev tukajšne vasi, ker imamo narveči davke, in ker te ceste nikakor in nikakor ne moremo vzdrževati, kakor smo v zadnji pritožbi na slavni de-želni odbor od 5. novembra tudi naznanili in nujne pomoči prosili.

Farni urad Poljane nad Loko 8. novembra 1890.

J. Ramoveš
župnik.

Janez Čadež, Anton Jesenko, Franc Grošelj, Pauer
Kloboves, Valentin Šubič, Janez Klobaus
posestniki.»

Stvar je tudi tukaj taka, kakor pri nekaterih drugih prošnjah; preiskati se ima, ali je res ta pot tako potrebna, da bi se smela uvrstiti med okrajne ceste. Zategadelj predlagam, kakor sem že velikokrat predlagal:

«Visoka zbornica naj sklene, da naj se ta prošnja izroča deželnemu odboru v preiskovanje in poznejše poročanje.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, ersuche ich nun jene Herren, welche mit diesem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Mit dem haben wir, mit Ausnahme der Punkte 4 und 10, sämtliche Gegenstände der Tagesordnung erledigt. Diese zwei Punkte werden auf die Tagesordnung der nächsten Sitzung übertragen.

Der geehrte Herr Obmann des Eisenbahnausschusses hat mich ersucht mitzutheilen, daß die Sitzung dieses Aus-schusses heute Nachmittag um 3 Uhr stattfindet.

Nachdem die Stunde bereits vorgerückt ist, wird sich eine Verspätung wohl nicht vermeiden lassen. Der Verwal-tungsausschuß ist gebeten, sich heute Nachmittag um 4 Uhr zur Sitzung zu versammeln. Zur Sitzung des Eisenbahn-ausschusses werden auch die Herren Vertreter des Confor-tiums gebeten. Der Finanzausschuß hat seine Sitzung morgen Vormittag um 10 Uhr.

Die nächste Landtagsitzung findet übermorgen, Samst-ag, um 10 Uhr statt, und zwar ist die Tagesordnung folgende: (Glej dnevni red prihodnje seje. — Sieh Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Ich schließe die Sitzung.

Konec seje ob 2. uri 30 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 2 Uhr 30 Minuten Nachmittag.